

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Nezaměstnanost ve vybraných státech
Evropské unie – Spolková republika Německo a
Francouzská republika**

Anna Jiráňová

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Anna Jiráňová

Podnikání a administrativa

Název práce

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Spolková republika Německo a Francouzská republika

Název anglicky

Unemployment in selected EU member states – the Federal Republic of Germany and the French Republic

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie: Spolková republika Německo a Francouzská republika. Dílčím cílem je identifikovat hlavní problémy na trhu práce a faktory ovlivňující nezaměstnanost ve vybraných zemích.

Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce bude zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů; čerpány budou rovněž aktuální informace z odborných časopisů a internetových zdrojů. V praktické části práce bude provedena analýza základních makroekonomických ukazatelů souvisejících s nezaměstnaností ve vybraných ekonomikách. Pro analýzu shromážděných údajů bude využita statistická analýza dat. Aktuální data budou čerpána ze statistických úřadů vybraných zemí a Eurostatu. V práci bude použita zejména metoda deskripce a komparativní analýzy.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Spolková republika Německo, Francouzská republika, nezaměstnanost, míra nezaměstnanosti, trh práce, pracovní síla, vývoj nezaměstnanosti, druhy nezaměstnanosti, příčiny a důsledky nezaměstnanosti.

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, J. SEKERKA, B. STARÁ, D. Makroekonomie – teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

BUCHTOVÁ, B. Nezaměstnanost : psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.

EUROPEAN COMMISSION: Employment and labor market in central European countries, Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002. 64 s. ISSN 1609-61266.

POŠTA, V. MACÁKOVÁ, L. PAVELKA, T. Strukturální míra nezaměstnanosti v ČR. Praha: Management Press, 2015. ISBN 978-80-7261-296-3.

SIROVÁTKA, T. MAREŠ, P. Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2003. ISBN 80-210-3048-8.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 12. 2021

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 02. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Spolková republika Německo a Francouzská republika" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2022

Poděkování

Rád(a) bych touto cestou poděkoval(a) panu Mgr. Elizabaru Rodanaiovi, Ph.D. za jeho ochotu, trpělivost a cenné rady při zpracování mé bakalářské práce.

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Spolková republika Německo a Francouzská republika

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou nezaměstnanosti a jejím vývojem ve vybraných státech Evropské unie, kterými jsou Spolková republika Německo a Francouzská republika.

Práce je rozdělena do dvou částí, a to na teoretickou a praktickou. V teoretické části práce jsou vysvětleny základní makroekonomické pojmy související s nezaměstnaností, kterými jsou například trh práce, hrubý domácí produkt či inflace.

Praktická část je zaměřena na vývoj nezaměstnanosti a hrubého domácího produktu ve sledovaných zemích, tedy ve Spolkové republice Německo a Francouzské republice. Je zde porovnávána nezaměstnanost dle pohlaví, nejvyššího dosaženého vzdělání a v případě Německa dle jednotlivých spolkových zemí. Poslední kapitola praktické části se soustředí na dopady pandemie Covid-19 na ekonomiky daných zemí.

Závěr práce je soustředěn na komparaci získaných dat o jednotlivých zemích.

Klíčová slova: nezaměstnanost, Spolková republika Německo, Francouzská republika, míra nezaměstnanosti, trh práce, pracovní síla, vývoj nezaměstnanosti, druhy nezaměstnanosti, příčiny a důsledky nezaměstnanosti

Unemployment in selected EU member states – the Federal Republic of Germany and the French Republic

Abstract

This bachelor thesis deals with the analysis of unemployment and its development in selected countries of the European Union, which are the Federal Republic of Germany and the French Republic.

The work is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part of the thesis explains the basic macroeconomic concepts related to unemployment, such as the labor market, gross domestic product, or inflation.

The practical part is focused on the development of unemployment and gross domestic product in the monitored countries – in the Federal Republic of Germany and the French Republic. It compares unemployment by gender, highest educational attainment and in the case of Germany, by federal state. The last chapter of the practical part focuses on the effects of the Covid-19 pandemic on the economies of the countries.

The conclusion of the work is focused on the comparison of the obtained data on individual countries.

Keywords: unemployment, Federal Republic of Germany, French Republic, unemployment rate, labor market, workforce, unemployment development, types of unemployment, causes and consequences of unemployment

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická východiska	12
3.1 Trh práce	12
3.1.1 Poptávka po práci.....	12
3.1.2 Nabídka práce	13
3.1.3 Rovnováha na trhu práce	14
3.2 Nezaměstnanost.....	15
3.2.1 Druhy nezaměstnanosti	16
3.2.2 Doba trvání nezaměstnanosti a frekvence nezaměstnanosti	19
3.2.3 Příčiny nezaměstnanosti	20
3.2.4 Důsledky nezaměstnanosti.....	20
3.2.5 Rizikové skupiny nezaměstnaných	21
3.2.6 Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti	23
3.3 Hrubý domácí produkt	24
3.4 Inflace.....	26
3.4.1 Metody měření cenové hladiny.....	26
3.4.2 Míra inflace.....	28
3.4.3 Skrytá inflace	28
3.4.4 Potlačená inflace	28
4 Vlastní práce.....	30
4.1 Spolková republika Německo	30
4.1.1 Vývoj nezaměstnanosti	31
4.1.2 Nezaměstnanost dle pohlaví a dosaženého vzdělání	32
4.1.3 Nezaměstnanost v jednotlivých spolkových zemích Německa	34
4.1.4 Vývoj HDP v letech 2009 až 2020	35
4.1.5 Politika zaměstnanosti v Německu	36
4.2 Francouzská republika	38
4.2.1 Vývoj nezaměstnanosti	39
4.2.2 Nezaměstnanost dle pohlaví a dosaženého vzdělání	41
4.2.3 Vývoj HDP v letech 2009 až 2020	43
4.2.4 Politika zaměstnanosti ve Francii	44
4.3 Komparace vývoje nezaměstnanosti ve Francii a Německu.....	45
4.4 Vliv pandemie Covid-19 na trh práce ve Francii a Německu.....	46

5 Výsledky a diskuse	48
6 Závěr.....	50
7 Seznam použitých zdrojů	52

Seznam grafů

Graf 1 - Graf poptávky po práci.....	13
Graf 2 - Graf nabídky práce	14
Graf 3 - Rovnováha na trhu práce.....	15
Graf 4 - Vývoj počtu obyvatel v Německu	31
Graf 5 - Vývoj nezaměstnanosti v Německu v letech 2009 až 2021	32
Graf 6 - Vývoj nezaměstnanosti v Německu dle pohlaví	33
Graf 7 - Vývoj nezaměstnanosti v Německu dle dosaženého stupně vzdělání.....	34
Graf 8 - Nezaměstnanost v jednotlivých spolkových zemích Německa (k prosinci 2021)	35
Graf 9 - Vývoj HDP v Německu v letech 2009 až 2020	36
Graf 10 - Vývoj počtu obyvatel ve Francii	39
Graf 11 - Vývoj nezaměstnanosti ve Francii v letech 2009 až 2021	40
Graf 12 - Vývoj nezaměstnanosti ve Francii dle pohlaví	42
Graf 13 - Vývoj nezaměstnanosti ve Francii dle dosaženého stupně vzdělání.....	43
Graf 14 - Vývoj HDP ve Francii v letech 2009 až 2020.....	44
Graf 15 - Komparace vývoje nezaměstnanosti v SRN a Francii	46

Seznam použitých zkratek

atd.	a tak dále
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
INSEE	Francouzský národní institut pro statistiku a ekonomické údaje (z fr. Institut National de la Statistique et des Études Économiques)
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (z angl. Organisation for economic Co-operation and Development)
OSN	Organizace spojených národů
SRN	Spolková republika Německo

1 Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá vývojem nezaměstnanosti ve vybraných státech Evropské unie, kterými jsou Spolková republika Německo a Francouzská republika. Tyto státy byly vybrány, neboť jsou oba součástí Evropské unie, sousedí spolu, a proto zde existuje předpoklad pro komparaci vývoje nezaměstnanosti a dalších makroekonomických ukazatelů těchto států.

Práce analyzuje vývoj nezaměstnanosti v daných zemích. Zabývá se vývojem nezaměstnanosti dle pohlaví či nejvyššího dosaženého vzdělání.

Práce je rozdělena do dvou částí. První je část teoretická, která na základě rešerše z odborné literatury vysvětluje základní pojmy v nezaměstnanosti, a to její druhy, příčiny či důsledky. Dále se věnuje například definici rizikových skupin nezaměstnaných na trhu práce a dalšími pojmy makroekonomické sféry, které souvisí s nezaměstnaností.

Praktická část se věnuje analýze nezaměstnanosti ve vybraných dvou státech. Je zaměřena na získávání dat o nezaměstnanosti, a to především z internetových stránek Eurostatu a statistických úřadů vybraných zemí. Jedna ze závěrečných kapitol se také věnuje dopadům nemoci Covid-19 na vývoj nezaměstnanosti ve vybraných zemích.

Závěrem práce jsou získaná data vzájemně porovnávána.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je analyzovat strukturu a vývoj nezaměstnanosti ve vybraných státech Evropské unie – Spolková republika Německo a Francouzská republika. Výsledky analýzy obou zemí jsou zde následně porovnávány. Teoretická část práce má za cíl definovat jednotlivé pojmy týkající se nezaměstnanosti a nastínit problematiku nezaměstnanosti jako takové. Tato část je zpracována převážně pomocí rešerše z odborné literatury. Praktická část práce analyzuje vývoj nezaměstnanosti ve vybraných zemích, a to především pomocí čerpání dat z Eurostatu a statistických úřadů jednotlivých zemí.

2.2 Metodika

Bakalářská práce byla rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce byla zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů. Čerpány byly rovněž aktuální informace z odborných internetových zdrojů. Byly zde vysvětleny základní makroekonomické pojmy, které úzce souvisí s nezaměstnaností, kterými jsou například hrubý domácí produkt, trh práce či inflace. U hrubého domácího produktu byly následně představeny jednotlivé metody výpočtu HDP. Následně byl definován pojem nezaměstnanost, její druhy, příčiny a důsledky. Dále byly v teoretické části práce definovány rizikové skupiny nezaměstnaných, kterými jsou například starší lidé, ženy či lidé se zdravotním postižením.

V praktické části práci byly nejprve představeny jednotlivé země a následně byla provedena analýza vývoje nezaměstnanosti ve vybraných ekonomikách. Nezaměstnanost byla analyzována i z hlediska pohlaví, dosaženého stupně vzdělání a v případě Německa i z hlediska jednotlivých spolkových republik. Aktuální data pro tyto účely byla čerpána především ze stránek statistických úřadů jednotlivých zemí a Eurostatu. Dále byla využita statistická analýza dat ke zjištění vývoje hrubého domácího produktu v daných zemích, a to v období od roku 2009 do roku 2020.

Vývoj nezaměstnanosti i hrubého domácího produktu byl v práci vyjádřen pomocí grafů. V práci byly využity především metody deskripce a komparativní analýzy.

3 Teoretická východiska

3.1 Trh práce

Trh práce je místo, kde se střetává nabídka pracovních příležitostí s poptávkou. Na trhu práce vystupují tři aktéři: pracovníci (zaměstnanci), firmy a vláda. Pracovníci nabízejí práci na trhu práce. Stojí proto na straně nabídky – prodávají svoji práci za mzdu. Cílem pracovníků je maximalizovat svůj užitek. Čím vyšší je mzda, tím více jsou ochotni nabízet na trhu práce svého „zboží“ – svého času a úsilí. Firmy na trhu práce stojí na straně poptávky. Rozhodují se, koho na trhu práce najmou a koho naopak propustí, aby maximalizovaly svůj zisk. Pokud je práce levná, jsou ochotny najímat více pracovníků (kupují více jednotek výrobního faktoru práce), pokud je práce drahá, najímají si jich méně. Vláda je vnější aktér, který na trhu práce určuje pravidla hry: reguluje trh práce prostřednictvím stanovování minimální mzdy, standardů bezpečnosti práce, podpory v nezaměstnanosti či spolupráce s odbory. Nejdůležitější cenou na trhu práce je mzda (Lipovská, 2017, s. 80).

Na trh práce lze nahlížet dvěma způsoby. Z makroekonomického a mikroekonomického hlediska. Mikroekonomie studuje chování jednotlivce na trhu práce. Makroekonomie naopak studuje vzájemný vztah trhu práce a ostatních trhů. Sleduje, jak vztahy těchto trhů ovlivňují makroekonomické proměnné jako nezaměstnanost, výši důchodů a hrubý domácí produkt.

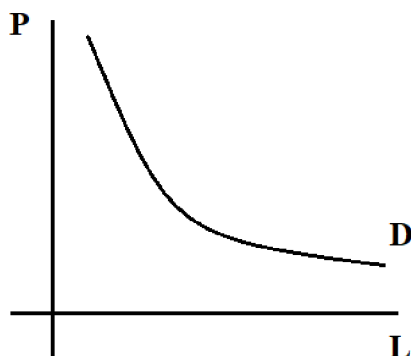
Ideálním stavem na trhu práce je, když je nabídka a poptávka po práci v rovnováze. Pokud však v rovnováze nejsou, vláda má určitá makroekonomická opatření, která by měla nerovnost regulovat. Na jedné straně jsou tato opatření, nepřímo soustředěna na trh práce; mezi ně můžeme zařadit především kroky monetární, fiskální a příjmové politiky. Na straně druhé jsou to opatření, která ovlivňují trh práce přímo, nazýváme je souhrnně politika zaměstnanosti.

3.1.1 Poptávka po práci

Poptávku po práci vytvářejí firmy jakožto zaměstnavatelé. Podobně jako poptávka po jiných výrobních faktorech je poptávkou odvozenou od poptávky po výrobcích a službách, které jsou touto prací či jinými výrobními faktory produkovány. Příkladem může být to, že poptávka po práci zedníků a pokrývačů je odvozena od poptávky po nových domech. Čím větší je poptávka po určitých výrobcích a službách, tím větší je poptávka po práci, která je

nezbytná pro jejich produkci. A naopak, jestliže není poptávka po produktech, nebude ani poptávka po práci výrobců těchto produktů (Jurečka, 2018, s. 269).

Graf 1 - Graf poptávky po práci

Zdroj: vlastní zpracování dle Britannica, 2021

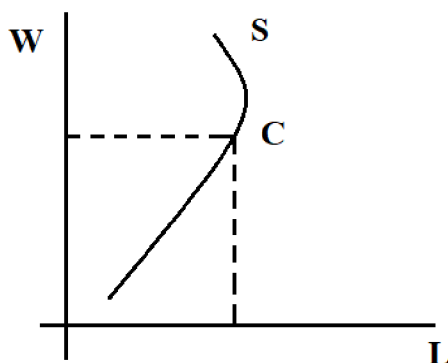
Pro graf 1 platí, že P je cena práce, L množství pracovních sil a D poptávka po práci. Poptávková funkce je klesající tzn. čím více roste cena práce, tím nižší je poptávka po práci a naopak (Jírová, 1999, s. 10).

3.1.2 Nabídka práce

Nabídku na trhu práce tvoří domácnosti. Kolik práce se člověk rozhodne nabízet na trhu práce, záleží pouze na něm. Člověk může jít buď pracovat, a tím pádem získávat mzdu, či nepracovat a získávat užitek ze svého volného času. Pokud se člověk rozhodne pracovat, obětuje tím svůj volný čas, avšak také fyzické a psychické úsilí. Kompenzací je právě odměna za práci, což je mzda, která musí odpovídat mezní újmě z práce. Pokud člověk preferuje volný čas před prací, obětuje tím ušlou čistou mzdu, kterou mohl získat, pokud by pracoval. Lze tedy konstatovat, že mzda je cena volného času. Zvýší-li se mzda, bude dražší i volný čas a lidé ho budou raději nahrazovat jinými statky a budou nabízet více práce. Tento jev se nazývá substituční efekt růstu mzdové sazby. Mzda však není pouze cenou volného času, nýbrž také důchodem. S růstem důchodu se zvyšuje i nákup statků, tedy i volného času a tento jev se nazývá důchodový efekt růstu mzdové sazby. Tento efekt působí opačně, tedy k zvyšování nákupu volného času a snižování nabízené práce, oba jevy ale působí současně. Výsledný efekt záleží pouze na tom, který z nich bude silnější. Rozhodování o množství nabízené práce tedy závisí na výši mzdy, resp. reálné mzdy, tedy té, která vyjadřuje

skutečnou hodnotu výdělku – to, co je možné si za takovou odměnu koupit (Kaczor, 2013, s. 9).

Graf 2 - Graf nabídky práce

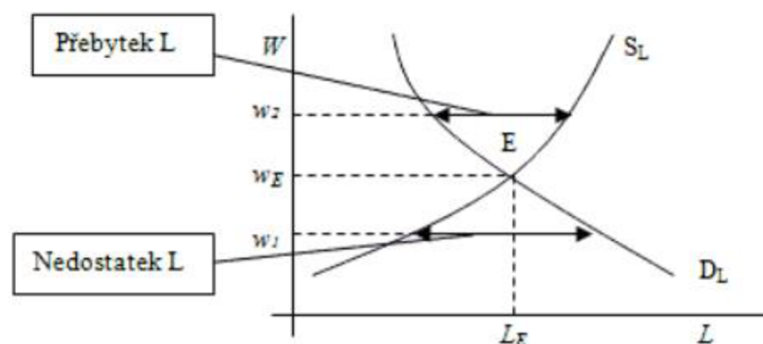
Zdroj: vlastní zpracování dle Britannica, 2021

Pro graf č. 2 platí, že W je mzdová sazba, L je množství práce a S je nabídka práce. Každá nabídka vyjadřuje vztah mezi cenou a nabízeným množstvím, kdy platí, že s rostoucí cenou roste nabízené množství. Tvar nabídky je specifický, při určité výši mzdy se nabídková křivka zalamuje (Jírová, 1999, s. 8).

3.1.3 Rovnováha na trhu práce

Rovnováha na trhu práce vzniká při určité výši mzdové sazby, tzv. rovnovážné mzdě, a při určitém množství práce. Je dána průsečíkem křivky poptávky po práci a křivky nabídky práce.

Graf 3 - Rovnováha na trhu práce

Zdroj: Šmajsová Buchtová, 2002

Pro graf č. 3 platí, že osa L znázorňuje množství pracovních sil (množství práce), svislá osa W mzdové sazby. Se snižující se mzdou může podnikatel zaměstnat více pracovníků, proto je poptávková křivka D klesající. Nabídku práce zobrazuje křivka S – se zvyšující se mzdou nabídka pracovních sil stoupá. Průsečíkem obou křivek D a S je bod E , který představuje rovnováhu na trhu práce při mzdové sazbě W_E a množství pracovních sil L_E (Jírová, 1999, s. 10).

3.2 Nezaměstnanost

Mezi nezaměstnané osoby nepatří automaticky všichni, kteří nejsou v pracovněprávním vztahu nebo nepodnikají. Je vždy nutné předem přesně definovat skupinu obyvatel, která se do výpočtu ukazatelů vztahovaných k nezaměstnanosti zahrnuje.

Podle definice Eurostatu (2021) se za nezaměstnané považují osoby:

- **15tileté a starší**
- **bez práce** (nebyly v pracovněprávním vztahu ani nebyly sebezaměstnané)
- **hledající aktivně práci** (registrovaly se na úřadu práce nebo u soukromé agentury zprostředkovávající práci nebo hledají práci přímo ve firmách, využívají inzerce, podnikají kroky pro založení vlastní firmy, podaly žádost o pracovní povolení a licenci nebo hledají zaměstnání jiným způsobem)
- **připravené nastoupit do práce** (jsou během referenčního období k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání)

Osoby, které nesplňují alespoň jednu z těchto vlastností, jsou klasifikovány jako zaměstnané nebo ekonomicky neaktivní (Brčák, Sekerka a Stará, 2014, s. 140).

K vyjádření situace na trhu práce se používá několik základních ukazatelů. Je to především míra nezaměstnanosti (MN), míra zaměstnanosti (MZ) a také míra participace (p) (Palíšková, 2014, s. 78).

Míra nezaměstnanosti podle ekonomické teorie vyjadřuje procentuální podíl nezaměstnaných na ekonomicky aktivním obyvatelstvu, tedy na skupině lidí zaměstnaných a nezaměstnaných. Nikoliv na ekonomicky neaktivním obyvatelstvu (Brčák, Sekerka a Stará, 2014, s. 23). Míru nezaměstnanosti lze vyjádřit pomocí vzorce:

$$u = \frac{U}{L} \times 100,$$

(1)

kde u je míra nezaměstnanosti;
U je počet nezaměstnaných;
L je celkový počet pracovních sil.

$$L = E + U,$$

kde E jsou zaměstnaní.

3.2.1 Druhy nezaměstnanosti

Je třeba zdůraznit, že určitá míra nezaměstnanosti je přirozenou součástí každého tržního hospodářství. Označuje se jako přirozená míra nezaměstnanosti.

Přirozená míra nezaměstnanosti je taková míra nezaměstnanosti, při níž jsou síly, které působí směrem ke zvyšování a snižování cenové a mzdové inflace, vyrovnané. Při přirozené míře nezaměstnanosti je inflace stálá – nevykazuje tendenci ke zvyšování ani ke snižování. Nezaměstnanost na úrovni přirozené míry lze označit za nezaměstnanost dobrovolnou, vyplývající z toho, že nezaměstnaní nemají z různých důvodů zájem o nabízená pracovní místa, kterých je sice dost, avšak nevyhovují nárokům uchazečů (Jírová, 1999, s. 19).

Nezaměstnanost lze dělit dle několika kritérií. Z hlediska příčiny vzniku nezaměstnanosti je rozlišována nezaměstnanost:

- frikční
- strukturální
- cyklická
- sezonní

Dále můžeme také rozlišovat nezaměstnanost skrytou, dlouhodobou a krátkodobou, či dobrovolnou a nedobrovolnou.

Frikční nezaměstnanost

Vzniká v důsledku neustálého pohybu lidí mezi oblastmi a pracovními místy nebo v průběhu jednotlivých stádií životního cyklu. Tato nezaměstnanost může být také chápána jako nezaměstnanost dočasná. Je způsobena pohybem obyvatelstva po vstupu na trh práce a výstupem z něho. Vzniká tedy tehdy, když zaměstnaná osoba se dobrovolně vzdá svého pracovního místa, protože si hledá jiné pracovní místo. Není přitom rozhodující, zda se pracovního místa vzdala v důsledku toho, že hledá pracovní místo s lepšími podmínkami (vyšší mzda atd.) či že změnou pracovního místa chce předejít očekávanému nebo ohlášenému propuštění. (Knoll, 1993, s. 9)

Jde tedy o přirozený jev a míra této nezaměstnanosti je složkou přirozené míry nezaměstnanosti.

Strukturální nezaměstnanost

Je vyvolána technickým pokrokem a rychlejším rozvojem ekonomiky, než je rozvoj vzdělávacího systému. Tato nezaměstnanost představuje nesoulad mezi poptávkou po práci a její nabídkou. Poptávka po určité profesi roste, zatímco po jiné klesá a nabídka není schopná se dostatečně rychle přizpůsobit (Mareš, 2002, s. 19).

Frikční i strukturální nezaměstnanost jsou považovány za nezaměstnanost dobrovolnou.

Cyklická nezaměstnanost

Je považována za nedobrovolnou nezaměstnanost. Pod cyklickou nezaměstnaností se rozumí nezaměstnanost, která je vyvolána (a také odstraněna) cyklickými změnami hospodářských aktivit v makroekonomickém rozměru. Tento typ nezaměstnanosti vzniká

tehdy, když makroekonomická poptávka po zboží a službách při daných mzdových sazbách a při dané produktivitě práce není postačující na zaměstnanost těch, kteří jsou schopni pracovat (Knoll, 1993, s. 13).

Sezonní nezaměstnanost

Je spojena s nějakým obvyklým obdobím (sezónou). Je typická pro stavebnictví, zemědělství či cestovní ruch. Je považována za součást frikční nezaměstnanosti.

Na sezonní nezaměstnanost má vliv například počasí, pokud je na něm produkce závislá či změna ročního období. Výkyvy mohou způsobovat například Vánoční či Velikonoční svátky (Knoll, 1993, s. 10).

Skrytá nezaměstnanost

Za skrytou nezaměstnanost můžeme považovat i praxi v některých zemích, kde se problémy recese a krize řešily zaměstnáváním na zkrácenou pracovní dobu proti vůli pracovníka. Tento postup se někdy označoval za částečnou nezaměstnanost. Může mít formu zkrácené týdenní nebo denní pracovní doby, pokud účelem tohoto zkrácení je předejít nebo omezit propuštění pracovníků. Zaměstnavatelům se tak naskýtá možnost udržet pracovní vztahy, zejména s kvalifikovanými zaměstnanci (Tomeš, 2010, s. 281).

Dlouhodobá a krátkodobá nezaměstnanost

V případě dlouhodobé nezaměstnanosti se jedná o fenomén velmi nežádoucí a nezdravý, nicméně ani v tomto případě jej nelze v žádné tržní ekonomice zcela odbourat. Není žádná obecná norma ohledně přesné hranice mezi krátkodobou a dlouhodobou nezaměstnaností z hlediska jejího trvání. Nejčastěji se za tuto hranici považuje půlroční období bez zaměstnání, v některých případech je za tuto hranici považován 1 rok. Bez ohledu na konkrétní nastavení hranice dlouhodobosti lze však konstatovat, že dlouhodobě nezaměstnaní představují významný problém z hlediska společnosti i z hlediska samotného dlouhodobě nezaměstnaného. V řadě případů může tento stav končit depresi, alkoholismem a jinými společensky nežádoucími jevy, které ještě prohlubují problémy se získáním vhodného pracovního uplatnění. Nejlepší obranou proti dlouhodobé nezaměstnanosti je obecně rozšiřování a prohlubování kvalifikace stejně jako ochota přijmout, byť jen dočasně, horší pracovní uplatnění (Kaczor, 2013, s. 57).

Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

Nezaměstnanost lze analyzovat podle dalších kritérií: jsou-li pracovníci nezaměstnaní dobrovolně či nedobrovolně. Za dobrovolně nezaměstnaného lze považovat člověka, který je ochoten přijmout práci pouze za mzdu vyšší, než je ta, která převládá na příslušném odvětvovém trhu. Tito pracovníci jsou subjektivně přesvědčení, že jejich mezní újma z práce je vyšší, než je na trhu převládající mzdová sazba. Protože hledají mzdu vyšší, nemohou ji najít. Někteří tak činí krátkodobě: když neuspějí ve svém hledání, rekvalifikují se, změni profesi a uplatní se na jiném odvětvovém trhu. Jiní nechtějí pracovat raději vůbec, než aby pracovali za nižší mzdu, než si představují. Pokud nenajdou práci odpovídající jejich představám, mohou dát přednost životu ze sociálních dávek (Brožová, 2003, s. 85).

Dle Brožové (2003, s. 86) naopak nedobrovolně nezaměstnaní hledají práci a jsou ochotni pracovat za mzdu, která na trhu převládá. Někteří by dokonce byli ochotni pracovat za mzdu nižší. Nedobrovolná nezaměstnanost postihuje zejména takové pracovníky, kteří nemají alternativní příležitosti, pro které je rekvalifikace a změna profese obtížná. Příčinami takovéto nezaměstnanosti jsou překážky, které brání poklesu mezd i v situaci převisu nabídky práce. Např. odbory, které brání poklesu mezd, způsobují nedobrovolnou nezaměstnanost svých vlastních členů. Pokud by mzdy mohly poklesnout na rovnovážnou úroveň, nedobrovolná nezaměstnanost by zmizela. Částečně by se změnila v zaměstnanost (ta by vzrostla) a částečně by se přetransformovala v nezaměstnanost dobrovolnou (to by byli ti, kteří by za nižší mzdu nebyli ochotni pracovat. Další překážkou může být i uzákoněná minimální mzda, která může u některých nekvalifikovaných profesí, kde je rovnovážná mzdová sazba nízká, vyvolat nedobrovolnou nezaměstnanost.

Právě nedobrovolná nezaměstnanost je tou nezaměstnaností, která způsobuje nejen ekonomické potíže, ale také sociální a psychologické problémy těm, kteří se s ní dostatečně dobře nevyrovňají.

3.2.2 Doba trvání nezaměstnanosti a frekvence nezaměstnanosti

Důležitou charakteristikou nezaměstnanosti je doba (délka) trvání nezaměstnanosti. Doba trvání nezaměstnanosti je charakterizována průměrnou délkou období, kdy je osoba registrována jako nezaměstnaná. Doba trvání nezaměstnanosti závisí jednak na strukturálních charakteristikách trhu práce, jakož i závisí na cyklických faktorech (na momentálním stavu ekonomického cyklu). Prodlužování průměrné délky nezaměstnanosti

má řadu negativních důsledků a nákladů: mimo jiné i na úroveň přirozené míry nezaměstnanosti (Jírová, 1999, s. 21).

Frekvence nezaměstnanosti je dána průměrným číslem, kolikrát za dané období (např. za 2 roky, 5 let apod.) jsou pracovníci nezaměstnaní. Frekvence nezaměstnanosti zřejmě závisí na výkyvech agregátní poptávky po zboží a službách, z níž je odvozena i poptávka po práci. Současně frekvence nezaměstnanosti závisí i na poptávce po práci jednotlivých firem v různých odvětvích i oblastech (některé firmy v určitých odvětvích či oblastech expandují, jiné firmy zanikají) (Jírová, 1999, s. 21).

3.2.3 Příčiny nezaměstnanosti

Existuje velké množství příčin nezaměstnanosti. Těmi nejčastěji uváděnými jsou dle Fejfarové a Horalíkové (2018, s.10) například:

- technický rozvoj, automatizace, robotizace, které snižují spotřebu živé práce,
- vysoká porodnost a v důsledku toho vysoký přírůstek obyvatelstva,
- prodlužování pracovního dne a zvyšování přesčasové práce, což snižuje počet existujících pracovních míst,
- vysoká zadluženost a úpadky drobných podnikatelů,
- preferování volného času před prací apod.

3.2.4 Důsledky nezaměstnanosti

Nezaměstnanost s sebou může nést dopady jak ekonomické, tak i sociální. Jestliže existuje vysoká nezaměstnanost, země nevyrabí na hranici svých produkčních možností, protože část zdrojů (pracovních, kapitálových apod.) není využita. Proto dochází ke ztrátě produktu ekonomiky. Propad produktu je možné kvantifikovat pomocí Okunova zákona. Ten lze interpretovat takto: „Zvýší-li se skutečná míra nezaměstnanosti o 1 % oproti přirozené míře nezaměstnanosti, poklesne reálný produkt o 2 – 3 % oproti hodnotě potenciálního produktu.“ (Jurečka, 2017, s. 165).

Vlivem přetrvávající nezaměstnanosti může vzniknout nebo se bude zvyšovat schodek státního rozpočtu, a to z několika důvodů. Jednak je nutné vyplácet podpory v nezaměstnanosti, další výdaje jsou spojeny s financováním chodu úřadů práce a s aktivní politikou zaměstnanosti. Navíc se snižují daňové příjmy státního rozpočtu, neboť společnost ztrácí daně z příjmu, které by nezaměstnaní mohli platit, kdyby pracovali. Další výpadek v daňových příjmech státu souvisí s nižšími výběry nepřímých daní (DPH a spotřebních

daní), neboť nízký disponibilní důchod rodin s jedním či více nezaměstnanými členy neumožňuje nakupovat takové množství zboží, jako kdyby tito lidé byli zaměstnaní a dostávali mzdu (Jurečka, 2017, s. 166).

Dalším důsledkem dlouhodobě nezaměstnaných také může být to, že u nich po určité době může dojít ke změnám, které jim později ztěžují jejich zpětný návrat do zaměstnání. Tyto změny mohou způsobit úpadek jejich lidského kapitálu. Lidé při dlouhodobé nezaměstnanosti ztrácejí zkušenosti, schopnosti a praktické i teoretické znalosti, které dříve získávali. Dlouhodobě nezaměstnaný člověk po návratu do zaměstnání zpravidla není schopen ze začátku podávat takové výkony, které podával před svým propuštěním ze zaměstnání a které by od něj očekával jeho zaměstnavatel (Jurečka, 2017, s. 166).

Dalším důsledkem může u dlouhodobě nezaměstnaného člověka být to, že při rostoucí době nezaměstnanosti u něj klesá chuť pracovat. Může si totiž zvyknout na pobírání sociální podpory a disponování volným časem. Jelikož se ztrátou zaměstnání je obvykle spojen i pokles životní úrovně, může se s růstem nezaměstnanosti zvyšovat počet trestných činů, s jejichž pomocí se někteří nezaměstnaní mohou pokoušet opatřit si finanční prostředky nutné k obnovení původního životního standardu (Jurečka, 2017, s. 166).

Nezaměstnanost také může vést k sociální izolaci, kdy nezaměstnaného může postihnout ztráta kontaktů, společenské prestiže, případně autority v rodině.

Nezaměstnanost však může mít i pozitivní stránku, a to v případě, kdy nezaměstnanost netrvá příliš dlouho. Při krátkodobé nezaměstnanosti si člověk hledá zaměstnání, které mu co nejvíce vyhovuje po stránce mzdové, kvalifikační i z hlediska náplně práce. Lidé mohou ve stavu nezaměstnanosti po kratší dobu zůstat a snažit se tak najít ideální zaměstnání. To pak může vést k vyššímu pracovnímu nasazení, motivaci a větší chuti k práci (Jurečka, 2017, s. 167).

3.2.5 Rizikové skupiny nezaměstnaných

Pro uplatnění se na trhu práce je často nutné splňovat určitá kritéria (věk, zdravotní stav, pohlaví apod.), avšak na trhu práce najdeme často skupiny lidí, kteří se řadí do tzv. rizikové skupiny, neboť nesplňují nároky zaměstnavatelů. Tito lidé častokrát nacházejí uplatnění spíše na sekundárním trhu práce a při méně placených aktivitách s nejistou budoucností.

Absolventi a mladší věkové skupiny

Dle Palíškové (2014, s. 93) lze do této skupiny zařadit absolventy středních či vysokých škol, kteří se po ukončení studia snaží najít svou první práci, ale často jsou vystavováni velké konkurenci. Statisticky se sleduje věková skupina 15-24 let. Nejčastější příčinou nezaměstnanosti absolventů a mladistvých bývá to, že častokrát nemají požadovanou praxi v oboru, kterou zaměstnavatelé vyžadují. Přesto je nutné, aby mladí lidé o práci projevovali zájem, neboť je důležité, aby si osvojovali nezbytné pracovní návyky. Společnost by tak měla při vstupování mladých lidí na trh práce nabízet a poskytovat rekvalifikační či jazykové kurzy.

Starší lidé

Další velice ohroženou skupinou obyvatel jsou často lidé ve věku 41-50 let, avšak dle Palíškové (2014, s. 90) se statisticky sleduje především věková kategorie 55-64 let. Pokud se tito lidé ocitnou v nezaměstnanosti, často je při hledání nové práce provází pocity bezradnosti, nejistoty a postupné ztráty sebedůvěry. Zaměstnavatelé často hledají mladé aktivní lidi, kteří uspokojí jejich nároky, neboť starší lidé se pro ně jeví jako horší „investice“. Jednou z možností pro nezaměstnaného v pozdním stadiu kariéry je samotné podnikání. Tato strategie může vést velmi rychle ke znovuzískání pocitu kontroly nad vlastním osudem. Na druhou stranu však může mít začátek podnikání ve vyšším věku za následek fyzické či psychické vyčerpání (Buchtová, 2013, s. 315).

Ženy

Nepříznivé postavení žen na trhu práce je způsobeno tím, že zaměstnavatelé upřednostňují mužskou pracovní sílu pro její větší územní mobilitu a nezátíženost starostmi o domácnost (Buchtová, 2013, s. 324). Zaměstnavatelé častokrát nevytváří pracovní pozice se zkrácenou pracovní dobou, ale dávají přednost vícesměnným provozům.

Mladé ženy se často ocitají v rizikové skupině také vzhledem k tomu, že zaměstnavatelé předpokládají, že bude chtít žena založit rodinu. Proto často dají při náboru pracovníka přednost mladému muži, u něhož je setrvání na pracovní pozici často jistější. Do této skupiny lze také zařadit ženy, které se snaží o návrat do zaměstnání po mateřské dovolené.

Zaměstnanost žen je závažným celosvětovým problémem. Je totiž obtížné skloubit pracovní a mateřské povinnosti, dosáhnout přiměřené společenské angažovanosti žen.

V řadě vyspělých zemí se hledá řešení v rozsáhlé nabídce zkrácených pracovních úvazků, v zavádění pružné pracovní doby, v dostupné péči o děti (Buchtová, 2013, s. 333).

Z dlouhodobého hlediska se postavení žen na trhu práce bez pochyb zlepšilo. Ve srovnání s muži je však jejich pozice na pracovním trhu méně stabilní. Míra zaměstnanosti žen je nižší, jsou postiženy daleko častěji nezaměstnaností a jsou zde také nerovnosti v odměňování mezi muži a ženami (Pališková, 2014, s. 85-86).

Zdravotně postižení lidé

U lidí se změněnou pracovní schopností (ZPS) vystupují do popředí nejen ekonomické, sociální a psychické problémy, ale zejména problém přiměřeného smyslu života a problém pocitu lidské důstojnosti. Vzhledem ke stále většímu důrazu na produktivitu práce a výkon mají tito lidé v současné společnosti čím dále menší šanci se uplatnit na trhu práce. Doba jejich evidence na úřadech práce často několikanásobně převyšuje dobu evidence zdravých jedinců. Dostávají se často do bezvýchodné situace a pro jejich rodiny to znamená starost o nezaměstnaného postiženého rodinného příslušníka. I když dosavadní systém sociálního zabezpečení se podílí na zajišťování jejich základních materiálních potřeb, společenská integrace skupiny zdravotně postižených lidí závisí z velké části na širších sociálních, ekonomických a právních podmínkách (Buchtová, 2013, s. 334).

Lidé bez kvalifikace

Velkou skupinou nezaměstnaných lidí tvoří lidé bez kvalifikace. Jde zejména o lidi s malým zájmem o zaměstnání. Spadají sem rovněž i lidé, kteří se podílejí na společensky nežádoucím deviantním chování (alkoholici, recidivisté či lidé propuštěni z nápravných zařízení). Zdraví, úroveň kvalifikace, charakterové vlastnosti a profesionální dovednosti jsou vždy při hledání pracovní příležitosti rozhodující.

3.2.6 Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti

Aktivní politikou zaměstnanosti se rozumí souhrn opatření směřujících k zajištění rovnováhy na trhu práce. Je zabezpečována z prostředků účelově určených na politiku zaměstnanosti. Můžeme ji také označit jako souhrn opatření směřujících k zajištění maximálně možné úrovně zaměstnanosti. V České republice ji primárně zabezpečuje Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) a úřady práce.

Aktivní politika zaměstnanosti:

- podporuje sociální průchodnost ekonomické reformy,
- podporuje sociálně ekonomický rozvoj v regionech,
- snižuje finanční náročnost státního rozpočtu na pasivní politiku,
- zabezpečuje informační a zprostředkovatelské služby,
- pomáhá rizikovým skupinám obyvatelstva a snaží se odstraňovat bariéry,
- poskytuje finanční podporu a poradenskou činnost začínajícím podnikatelům,
- poskytuje příležitost sebezaměstnávání (Jírová, 1999, s. 30).

Pasivní politikou zaměstnanosti se oproti tomu rozumí přímo zprostředkování zaměstnání uchazečům o práci a také hmotné zabezpečení uchazečů o práci. Pasivní politika zaměstnanosti se podílí na vytváření sociálně přijatelných podmínek pro občany dočasně nezaměstnané vyplácením podpor v nezaměstnanosti, poskytuje možnost dřívějšího odchodu do důchodu (Jírová, 1999, s. 30).

Zkušenosti z provádění aktivní politiky zaměstnanosti potvrzují, že tato politika je náročná na finanční prostředky i na organizační a institucionální podmínky. Výsledky této politiky je možné zkoumat podle různých kritérií, přičemž není rozhodující jen snížení nezaměstnanosti, ale i změna její struktury. Za nejvýznamnější výsledek se považuje snížení nezaměstnaných z řad nejohroženější skupiny obyvatel, mladých lidí (Jírová, 1999, s. 31).

3.3 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP, v angl. jazyce GDP – Gross Domestic Product) je jedním z nejvýznamnějších makroekonomických ukazatelů, které odrážejí míru výkonnosti ekonomiky a úroveň národního hospodářství daného státu. Dle Českého statistického úřadu lze HDP definovat jako „peněžní vyjádření celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území“ (ČSÚ, 2021). Jde tedy o hodnotu všeho, co se ve státě nově vyrobí nebo spotřebuje za nejčastěji čtvrtletní či roční období. Na rozdíl od hrubého národního produktu, HDP nezapočítává do své finální hodnoty produkci občanů mimo území státu, ale zároveň se ani neomezuje na jedinou státní příslušnost v rámci daného území (Finance.cz, 2021).

V mezinárodních srovnáních, kdy je porovnávána výkonnost různě velkých ekonomik, je vhodné používat tzv. HDP na obyvatele, aby porovnání odráželo reálnou situaci, neboť státy s velkým počtem obyvatel mají logicky větší HDP než státy malé.

Užívaný je také ukazatel tempa růstu HDP, který nám říká, o kolik se změnil HDP oproti předchozímu období.

Hrubý domácí produkt lze vypočítat třemi metodami:

- výrobní
- výdajovou
- důchodovou

Výrobní metodou je hrubý domácí produkt zjišťován jako součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních sektorů či odvětví a čistých daní na produkty, které však nejsou zohledněny podle sektorů či odvětví. Součet přidaných hodnot lze vyjádřit jako rozdíl mezi hodnotou produkce a meziproduktem. Produkce se oceňuje v základních cenách a užití v cenách kupních, proto je nutné ještě přičíst daně a odečíst dotace na výrobu (produkci) (Brčák a kol., 2014, s. 15).

Tuto metodu lze tedy vyjádřit takto:

$$\mathbf{HDP} = \text{hodnota produkce} - \text{meziprodukt} + \text{daně z produktů} - \text{dotace} \quad (2)$$

Při použití **výdajové metody** je produkt zjišťován jako součet spotřebních výdajů domácností (C) a investic firem (I). Hodnotu produkce také představují také výdaje na vládní nákupy statků a služeb (G). Jelikož je část produkce vyvážena do zahraničí, je nutné hodnotu této produkce přičíst jako hodnotu exportovaných (vyvážených) statků a služeb (X). Avšak je nutné od této hodnoty odečíst produkci vyprodukovanou v zahraničí, tedy importované (dovážené) statky a služby (M) (Brčák a kol., 2014, s. 16).

Výsledný vzorec tedy vypadá takto:

$$\mathbf{HDP} = C + I + G + X - M \quad (3)$$

Důchodovou metodou lze HDP vypočítat jako součet prvotních důchodů za národní hospodářství celkem. Jde tedy o součet národního důchodu (ND), který je součtem příjmů (důchodů) domácností, amortizace (a) a nepřímých daní (n). Do výpočtů se zahrnují také následující důchody:

- odměny za práci (před zdaněním) – hrubé mzdy (w)
- renty – důchody vlastníků půdy, nemovitostí atd. (r)

- hrubé zisky korporací (před zdaněním) (z)
- čisté úroky – rozdíl mezi inkasovanými a placenými (i)
- důchody ze samozaměstnání – příjmy vlastníků firem apod. (y)

Pokud poté k ND přičteme amortizaci, neboli opotřebení (a) a nepřímé daně (n), výsledkem je HDP (Brčák a kol., 2014, s. 17).

Vzorec tedy vypadá takto:

$$\mathbf{HDP = w + r + z + i + y + a + n}$$

(4)

3.4 Inflace

Inflaci lze definovat jako projev ekonomické nerovnováhy, jejíž vnějším znakem je růst cenové hladiny (Brčák a kol., 2014, s. 127). Inflace má za následek zdražování služeb a zboží a zároveň vyvolává znehodnocení peněz. Kupní síla peněz se mění nepřímo úměrně k vývoji cenové hladiny.

V souvislosti s inflací se můžeme také setkat s pojmem „cenová stabilita“, což je situace, kdy cenová hladina neroste ani neklesá (Jurečka, 2017, s. 128).

Opakem inflace je deflace, při které dochází ke snižování cenové hladiny. Je však nevýhodná pro lidi splácející dluh, vyplácející mzdu apod., jelikož v podstatě znamená reálné zdražení všech budoucích závazků. Při deflaci se mohou podniky dostávat do složité situace, jelikož je v tomto období typický nárůst krachů, konkurzů a zvyšuje se nezaměstnanost (Brčák a kol., 2014, s. 127).

3.4.1 Metody měření cenové hladiny

K měření vývoje cenové hladiny používáme cenové indexy. Těmi nejběžnějšími jsou index spotřebitelských cen a implicitní cenový deflátor. Lze však také použít cenový index výrobců (Jurečka, 2017, s. 129).

Index spotřebitelských cen (CPI – Consumer Price Index)

Tento index odráží změnu cen výrobků a služeb, které kupují domácnosti. Měření vývoje cenové hladiny pomocí tohoto indexu je založeno na srovnání nákladů na nákup typického spotřebního koše výrobků a služeb ve dvou srovnávaných obdobích. Spotřební koš je souborem výrobků a služeb spotřebovaných typickou domácností. Náklady na nákup

zvoleného spotřebního koše v daném (běžném) roce jsou srovnávány s náklady na nákup téhož koše v roce základním, tzn. v roce, který se stanovil jako rok výchozí (Jurečka, 2017, s. 129).

Vzorec poté vypadá takto:

$$CPI = \frac{\text{Hodnota spotřebního koše v cenách běžného roku}}{\text{Hodnota spotřebního koše v cenách základního roku}} \times 100 \quad (5)$$

Hodnota koše je vypočítávána tak, že dané množství každého výrobku či služby je násobeno jeho cenou příslušného období. Je-li hodnota indexu vyšší než 100, znamená to, že došlo k vzestupu cenové hladiny a probíhá inflace.

Index spotřebitelských cen lze však vyjádřit také podle následujícího vzorce:

$$CPI = \frac{\sum Q_0 \times P_1}{\sum Q_0 \times P_0} \times 100, \quad (6)$$

- kde Q_0 je spotřební koš v základním období;
 P_0 jsou ceny statků (zahrnutých do spotřebního koše) v základním období, tzn. ve výchozím roce;
 P_1 jsou ceny statků (zahrnutých do spotřebního koše) v běžném roce, v němž vývoj cenové hladiny měříme (Jurečka a kol., 2017, s. 129).

Cenový index výrobců (*PPI – Producer Price Index*)

Jedná se o méně používaný cenový index, někdy také označován jako „cenový index vstupů“. Měří vývoj cen vstupů do výroby a slouží především k předvídání inflace. Předpokládá se, že s určitým zpožděním se vývoj cen výrobních vstupů promítne do vývoje cen finálních statků. Způsob výpočtu *PPI* je téměř shodný s výpočtem *CPI* jen s tím rozdílem, že srovnávané koše reprezentantů neobsahují spotřební statky, nýbrž statky produktivní (např. suroviny, energie, práci, polotovary apod.) (Brčák a kol., 2014, s. 130).

Implicitní cenový deflátor (*IPD – Implicit Price Deflator*)

Deflátor je představován zlomkem, kde v čitateli je hodnota hrubého domácího produktu daného roku vyjádřena v běžných cenách tohoto roku, tzn. nominální HDP. Ve

jmenovateli je tentýž HDP, tedy HDP běžného roku, avšak vyjádřený ve stálých cenách, tzn. v cenách období, které jsme prohlásili za výchozí (základní) (Jurečka, 2017, s. 132).

Vzorec lze zapsat takto:

$$IPD = \frac{\textit{nominální HDP}}{\textit{reálný HDP}} \times 100 \quad (7)$$

3.4.2 Míra inflace

Cenové indexy, které byly zmíněny výše, vypovídají o vývoji cenové hladiny; nevyjadřují však míru inflace. Ta se rovná procentní změně cenového indexu za určité období. Lze ji vypočítat jako rozdíl cenového indexu běžného a základního období, dělený cenovým indexem základního období (Jurečka, 2017, s. 132).

V případě použití indexu spotřebitelských cen bude vzorec následující:

$$\textit{míra inflace} = \frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}} \times 100 \quad (8)$$

K výpočtu lze použít také implicitní cenový deflátor. Vzorec vypadá takto:

$$\textit{míra inflace} = \frac{IPD_t - IPD_{t-1}}{IPD_{t-1}} \times 100 \quad (9)$$

3.4.3 Skrytá inflace

Jde o zvyšování cen, které se z nejrůznějších důvodů nepromítá do cenových indexů. Příčinou může být např. chybné sestavení spotřebního koše nebo změna struktury produkce směrem k cenově výhodnějším produktům. Bohužel sem patří i taková neetická jednání, jako zhoršení kvality výrobků bez změny ceny nebo prodej zmenšeného množství zboží ve stejném obalu za původní cenu. Zjevná (otevřená) inflace je ta, která je běžně pozorovatelná a odráží se v cenových indexech (Jurečka, 2017, s. 134).

3.4.4 Potlačená inflace

K potlačené inflaci dochází tehdy, je-li cenový růst uměle zablokován zákazem zvyšování cen. Administrativní zastavení růstu cen je označováno jako „zmrazení cen“ nebo „cenové moratorium“. V knize Václava Jurečky se lze dočíst, že pomineme-li jiná než ekonomická hlediska, je potlačená inflace škodlivým zásahem, neboť znemožňuje přirozené přizpůsobení cen reálným tržním relacím. Zkušenosti s cenovým moratoriem nejsou dobré,

neboť po uvolnění cen zpravidla došlo k jejich rychlému růstu. Kromě toho „zmrazení cen“ podporuje růst cen na šedém či černém trhu (Jurečka, 2017, s. 134).

4 Vlastní práce

4.1 Spolková republika Německo

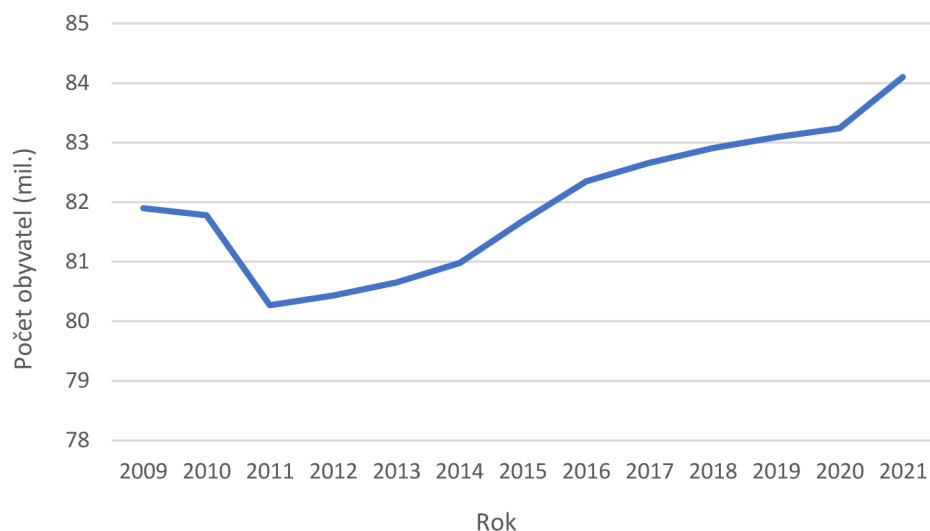
Německo, celým názvem Spolková republika Německo (zkratka SRN) je stát ve střední Evropě, rozdělený na 16 spolkových zemí. Hlavním městem je Berlín. Na západě sousedí Německo s Francií, Lucemburskem, Belgií a Nizozemskem. Na severní straně sousedí s Dánskem a jeho břehy jsou omývány Severním a Baltským mořem. Na východě sousedí s Polskem, na jihu se Švýcarskem a na jihovýchodě s Českou republikou a Rakouskem. Rozloha Německa činí 357 023 km². Dle Eurostatu mělo Německo k 26. říjnu 2021 84,1 milionu obyvatel, což z něj činí 19. nejlidnatější stát na světě. Na grafu č. 4 lze sledovat populační vývoj v Německu od roku 2009 do roku 2021.

Německo je federativní a demokratickou parlamentní republikou, v čele vlády stojí kancléř. Od 8. prosince 2021 je jím Olaf Scholz. V čele státu stojí prezident Frank-Walter Steinmeier, a to od roku 2017, avšak má převážně reprezentativní pravomoci.

Německo je členem Evropské unie od 1. ledna 1958. Patřilo mezi její zakládající státy. Dále je členem eurozóny od 1. ledna 1999, měnou je zde tedy euro. Německo je také součástí Schengenského prostoru, a to od 26. března 1995 (Europa.eu, 2021).

Nejdůležitějšími odvětvími německého hospodářství byly v roce 2020 průmysl (23,4 %), veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče (19,4 %) a velkoobchod a maloobchod, doprava, ubytování, stravování a pohostinství (15,8 %). Do zemí EU směřuje 53 % německého vývozu. Co se týče zemí mimo EU, jde 9 % vývozu do Spojených států a 8 % do Číny. V případě dovozu jde o 64 % z členských států EU (Europa.eu, 2021).

Graf 4 - Vývoj počtu obyvatel v Německu

Zdroj: vlastní zpracování dle The World Bank, 2021

4.1.1 Vývoj nezaměstnanosti

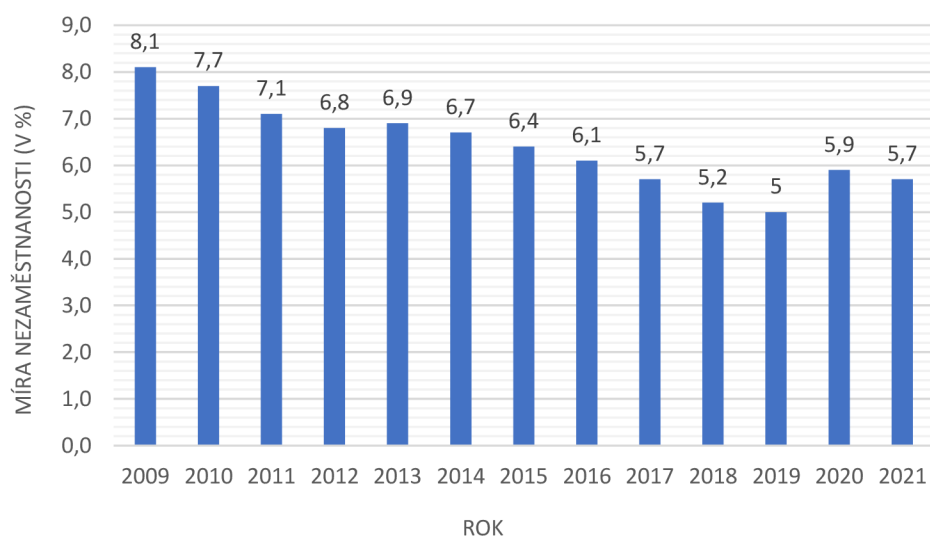
V následujícím grafu č. 5 je zobrazen vývoj průměrné míry nezaměstnanosti v Německu v letech 2009 až 2021. V roce 2009 činila míra nezaměstnanosti 8,1 %, což je nejvíce za sledované období. Oproti předchozím letům křivka v roce 2009 v důsledku hospodářské krize mírně stoupla. Rok předtím se pohybovala míra nezaměstnanosti okolo 7,8 %.

V roce 2010 bylo v průměru o 4 % méně nezaměstnaných osob než v roce 2009. Míra nezaměstnanosti činila 7,7 %. Ve srovnání s krizovým rokem 2009 klesla nezaměstnanost a prudce vzrostla zaměstnanost. V roce 2010 bylo v průměru evidováno 3,2 milionů nezaměstnaných osob. Na konci roku 2010 došlo k mírnému zvýšení nezaměstnaných. Příčinou byl nástup silné zimy, která ovlivnila především stavební průmysl.

V letech 2011 a 2012 nezaměstnanost v Německu postupně klesala. Nejdříve na 7,1 % a poté na 6,8 %. Bylo tomu tak do roku 2013, kdy míra nezaměstnanosti nepatrně stoupla na 6,9 %. V tomto roce činil počet nezaměstnaných osob 2,9 milionů.

V následujících letech míra nezaměstnanosti postupně klesala, a to až do roku 2019, kdy činila 5 % a jednalo se o nejmenší procento za poslední desetiletí. Velké množství nových pracovních míst bylo především ve zdravotnictví a vzdělání. Nové zaměstnance také nejvíce najímalo Německo ve stavebnictví, dopravě a pohostinství.

Graf 5 – Vývoj nezaměstnanosti v Německu v letech 2009 až 2021

Zdroj: vlastní zpracování dle Statista, 2022

V roce 2020 výrazně míra nezaměstnanosti stoupla, příčinou bylo především rozšíření nákazy Covid-19 po celém světě. Nezaměstnanost vzrostla téměř o procento od předchozího roku. Největší pokles zaměstnanců byl zaznamenán v oboru služeb. Z toho nejvíce zasaženými odvětvími byly obchod, doprava a pohostinství. O práci v důsledku pandemie přišlo v Německu asi 281 000 obyvatel.

Německo však zavedlo tzv. Kurzarbeit, což je program, v rámci kterého je zaměstnancům prostřednictvím agentury práce vyplácen příspěvek. Je vyplácen v případě, že společnosti zkrátí z ekonomických důvodů pracovní dobu. Účelem tohoto programu je finančně podpořit zaměstnance v jejich nepřítomnosti v práci a zamezit jejich případnému propuštění.

4.1.2 Nezaměstnanost dle pohlaví a dosaženého vzdělání

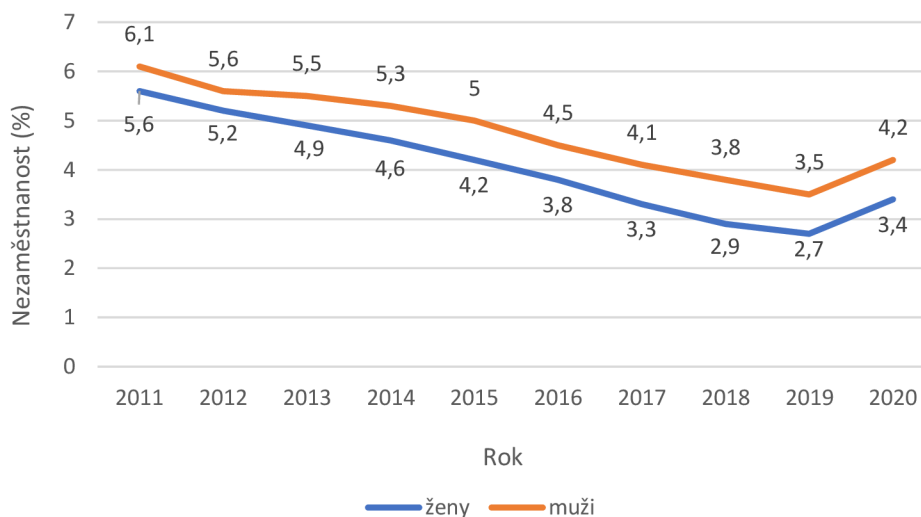
Z grafu č. 6 lze vyčíst, že nezaměstnanost žen v Německu je dlouhodobě nižší než u mužů. Největší rozdíl byl zaznamenán v roce 2018, kdy byla nezaměstnanost u mužů o 0,9 % vyšší než u žen. Důvodem nižší nezaměstnanosti u žen je převážně jejich vysoké zastoupení v oboru služeb, kde jsou oproti mužům zastoupeny z 61,7 %. Dále se ženy častěji vyskytují na kancelářských pozicích, a to z 65,1 %. Lidé na rodičovské dovolené nejsou evidováni jako nezaměstnaní, což může mít vliv na nižší nezaměstnanost žen. Ze statistik

totiž vyplývá, že je mnohem vyšší podíl žen na rodičovské dovolené než mužů (Destatis.de, 2021).

I přes nižší nezaměstnanost je pro ženy v Německu obtížnější nalézt práci. Často dávají přednost založení rodiny před kariérou a po rodičovské dovolené volí spíše práci na částečný úvazek. Ženám také náleží nižší platy než mužům, a to o 19 %. (Bmfsfj.de, 2021)

K diskriminaci dochází především na obsazování vedoucích pozic, na které jsou obsazováni především muži. V Německu však existuje program Perspektive Wiedereinstieg, který napomáhá ženám obnovit kariéru po rodičovské dovolené a dále byl zaveden zákon o transparentnosti plateb. Ten má za cíl vyrovnání rozdílu ve mzdách.

Graf 6 - Vývoj nezaměstnanosti v Německu dle pohlaví

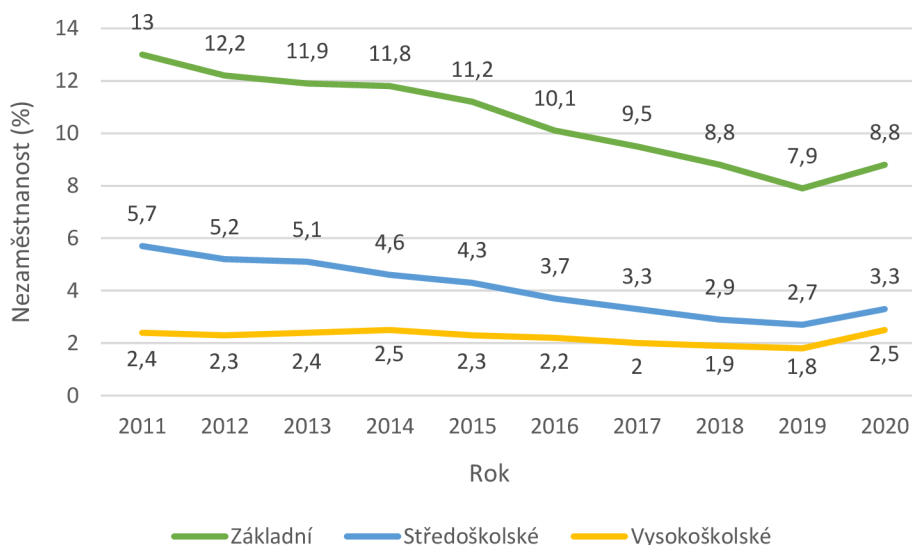

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2021

V grafu č. 7 lze pozorovat vývoj nezaměstnanosti u lidí s různým dosaženým stupněm vzdělání. Jak je patrné, nejvyšší nezaměstnanosti dosahují lidé se základním vzděláním. Nezaměstnanost u této kategorie obyvatel dosahovala v roce 2011 až 13 %. V průběhu let klesala a nejnižší se dostala na 7,9 % v roce 2019. Tito lidé mají na trhu práce nejnižší uplatnění.

Naopak nejnižší nezaměstnanost převládá u lidí s vysokoškolským vzděláním. Nezaměstnanost se v této kategorii obyvatel pohybuje dlouhodobě okolo 2 % a v roce 2019 dokonce klesla na 1,8 %. V Německu mají lidé s vysokoškolským vzděláním vysoké uplatnění na trhu práce. Již při studiu absolvují studenti řadu stáží a díky získané praxi jsou na trhu práce žádaní.

Graf 7 - Vývoj nezaměstnanosti v Německu dle dosaženého stupně vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2021

4.1.3 Nezaměstnanost v jednotlivých spolkových zemích Německa

V grafu č. 8 lze pozorovat nezaměstnanost v jednotlivých spolkových zemích Německa. Z údajů z prosince roku 2021 je patrné, že s nejvyšší nezaměstnaností se potýkají převážně v Brémách (9,9 %) a také v Berlíně (8,8 %). Naopak s nejmenší nezaměstnaností se potýká Bavorsko (2,9 %).

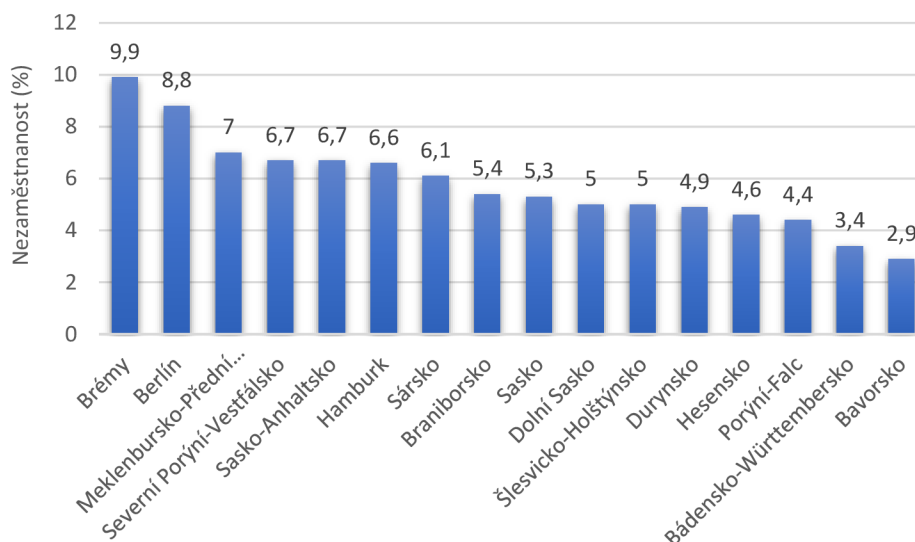
Nejhorší situace, co se nezaměstnanosti týče, je na západní straně Německa. V této části země tvoří téměř polovinu nezaměstnaných lidí s migračními kořeny. Naopak ve východní části Německa nedosahuje zastoupení lidí s migračními kořeny ani 20 %. Německo se dlouhodobě potýká s migrační krizí, která má vliv i na procentuální nezaměstnanost v jednotlivých spolkových zemích. Počet migrantů se v průběhu let neustále zvyšuje a v některých městech mohou migranti tvořit až 50 % obyvatelstva daného města.

Důvodem nejnižší nezaměstnanosti v Bavorsku je fakt, že bývalý bavorský předseda se rozhodl proměnit Bavorsko v moderní průmyslové místo. Stalo se tak v roce 1978. Za tu dobu se Bavorsku usadily průmyslové společnosti s velmi odlišnými odvětvími a nabídky práce převážně v automobilovém a elektrotechnickém průmyslu přilákaly nové, kvalifikované pracovníky.

V Berlíně je problémem hlavně malého množství kvalifikovaných uchazečů o zaměstnání. Chybí zde lidé s akademickým či odborným vzděláním. Naopak ke snižování

nezaměstnanosti přispívají především mladí akademici, kreativní lidé a umělci, kteří přispívají k reputaci Berlína jakožto moderní kulturní metropoli v srdci Evropy.

Graf 8 - Nezaměstnanost v jednotlivých spolkových zemích Německa (k prosinci 2021)

Zdroj: vlastní zpracování dle Statista, 2022

4.1.4 Vývoj HDP v letech 2009 až 2020

Páteří německého hospodářství jsou malé a střední podniky, doplněné velkými nadnárodními společnostmi a koncerny. Sektor služeb se na celkovém HDP podílí přibližně ze 70 %, průmysl 29,1 % a zemědělství 0,9 % (Businessinfo, 2021).

Ekonomika v Německu zaznamenala pokles v roce 2009, kdy vlivem ekonomické krize hrubý domácí produkt poklesl až o 5 %. Jednalo se o nejprudší pokles od konce druhé světové války. Nízkou úroveň ekonomiky podporovala především soukromá spotřeba, silná domácí poptávka a vzkvétající vývoz. V roce 2010 začal hrubý domácí produkt růst. Na tomto růstu měl podíl především vývoj investic a také domácí a vládní poptávka.

Od roku 2011 do roku 2013 zaznamenal růst HDP pomalejší tendenci (viz graf č. 9). Na tento růst měl největší vliv růst spotřebních výdajů domácností a navýšení exportu. Tyto důvody způsobily růst i v letech 2014 až 2017.

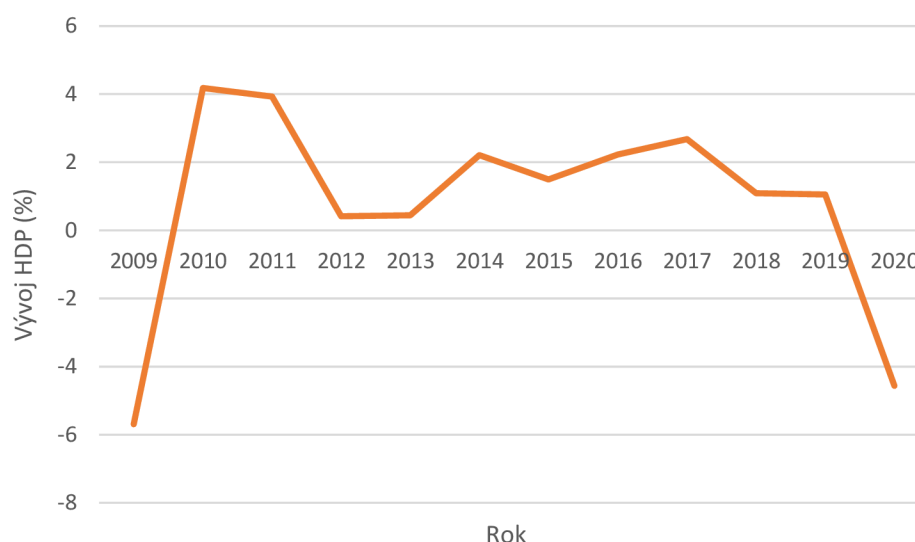
Od roku 2017 docházelo ke zpomalování růstu HDP. To bylo způsobeno především mírným zpomalením automobilového průmyslu, který byl ovlivněn novými emisními normami (Kurzy.cz, 2018).

V roce 2018 vzrostl hrubý domácí o 1,4 %. Jednalo se o nejpomalejší tempo růstu za posledních 5 let. Ve čtvrtém čtvrtletí došlo k hospodářskému růstu, který způsobila především domácí spotřeba. Negativní vliv na ekonomiku měl však zahraniční obchod, jelikož docházelo k rychlejšímu růstu dovozu v porovnání s vývozem.

V roce 2019 se hrubý domácí produkt dostal na vzestup. Příčinou byly především narůstající výdaje domácností, které se zvýšily o 1,6 % a výdaje státu, které činily zvýšení o 2,5 %.

V roce 2020 zaznamenalo Německo další pokles HDP, který činil přibližně 3,37 bilionu eur. Meziročně klesl o 5,3 %. Důvodem prudkého propadu jsou především dopady koronakrize a s tím spojené odstávky ekonomiky.

Graf 9 - Vývoj HDP v Německu v letech 2009 až 2020

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2021

4.1.5 Politika zaměstnanosti v Německu

Politika zaměstnanosti v Německu má působit proti vzniku nezaměstnanosti, snaží se o rovnováhu mezi nabídkou a poptávkou v oblasti odborné přípravy a trhu práce. Podpora zaměstnanosti cílí na dosažení vysoké úrovně zaměstnanosti a vylepšování její struktury.

Přínosy podpory v nezaměstnanosti by měly spočívat především v:

- zvýšení transparentnosti vzdělání na trhu práce, podpoře profesní a regionální mobility a zajištění rychlého obsazení volných pracovních pozic,

- rozšiřování znalostí a dovedností
- podpoře rovnosti pohlaví na trhu práce

Hlavními činiteli v oblasti zaměstnanosti jsou v Německu Spolková agentura práce, regionální úřady a jednotlivé agentury práce. Jejich náplň spočívá v pomoci nalezení vhodného zaměstnání pro uchazeče (Sozialgesetzbuch III, §1).

Aktivní politika zaměstnanosti

Dle německého zákona Sozialgesetzbuch III (*Drittes Kapitel, Aktive Arbeitsförderung*) patří k nástrojům aktivní politiky zaměstnanosti:

I. Poradenství a zprostředkování

Agentura nabízí poradenství mladým lidem, dospělým a zaměstnavatelům. Poradenství se zabývá především volbou vhodného povolání, kariérním růstem, školením a vývojem na trhu práce. Zprostředkování se týká především školení uchazečů o formách možného zaměstnání a odborných stáží pro zaměstnavatele. (*Sozialgesetzbuch III, §29 - §43*)

II. Aktivace a profesní začlenění

Aktivací rozumíme čerpání finančních prostředků z rozpočtu, které by mělo být flexibilní a cílené na odstranění překážek získání pracovní pozice na trhu práce. (*Sozialgesetzbuch III, §44 - §47*)

III. Volba povolání a odborné vzdělání

Profesní poradenství zaměřené na mládež a dospělé. Především se jedná o poskytování rad a informací týkajících se volby povolání, odborné přípravy na povolání a vývoji na trhu práce. (*Sozialgesetzbuch III, §48 - §55*)

IV. Další profesní vzdělání

Profesní vzdělávání zaměstnaných osob při chybějící odborné kvalifikaci či zaměstnání v malých a středních podnicích. (*Sozialgesetzbuch III, §81 - §88*)

V. *Nástup do zaměstnání*

Poskytne-li zaměstnavatel pracovní pozici uchazeči se zdravotním postižením, potýkající se s dlouhodobou nezaměstnaností či nedostatečnou kvalifikací, mohou tito lidé získat dotaci na mzdy. Nevzniká na ně však právní nárok, o jejich schválení rozhodují agentury práce.

VI. *Setrvání v zaměstnání*

Je-li zaměstnavatel z ekonomických důvodů nucen dočasně zkrátit pracovní dobu, může být zaměstnancům vyplacen příspěvek. Jeho cílem je zamezit propouštění.

VII. *Účast osob se zdravotním postižením na pracovním životě*

Lidem se zdravotním postižením může být vyplácen příspěvek, jehož cílem je podpora účasti v pracovním životě. (*Sozialgesetzbuch III, §115 - §116*)

Pasivní politika zaměstnanosti

Dle Sozialgesetzbuch III existují dva typy přihlášení uchazečů o zaměstnání:

- *Přihlášení k hledání zaměstnání* – registrace by měla proběhnout tři měsíce před ukončením pracovního poměru, nejdéle však do tří dnů
- *Přihlášení k nezaměstnanosti* – registrace uchazečů o zaměstnání slouží jako cesta k zajištění finančních prostředků

(Arbeitsagentur.de, 2021)

4.2 Francouzská republika

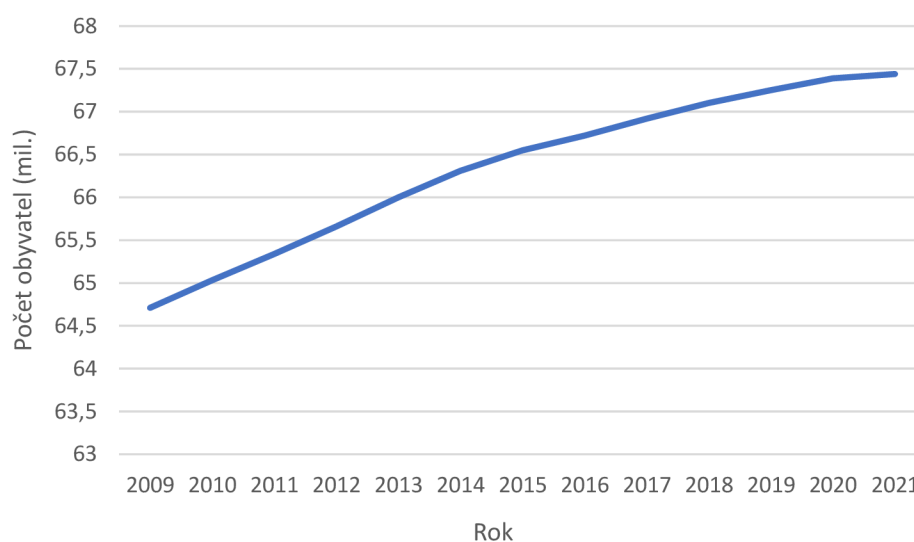
Francie, plným názvem Francouzská republika je stát, jehož většina území (metropolitní Francie) se nachází v západní Evropě. Tvoří ji totiž i tzv. zámořská Francie, která zahrnuje území v Karibiku, Severní a Jižní Americe, v Indickém oceánu a Oceánii. K Francii dále patří ostrov Korsika. Sousedícími státy Francie jsou Belgie a Lucembursko na severu, Německo na severovýchodě, Švýcarsko a Itálie na východě a Andorra, Monako a Španělsko na jihu. Hlavním městem je Paříž. Dle Eurostatu (2021) měla Francie k roku 2021 67,4 milionů obyvatel. Vývoj počtu obyvatel lze sledovat na grafu č. 10. Je zde vidět,

že vývoj počtu obyvatel v průběhu let nezaznamenal razantní pokles či navýšení. Dlouhodobě však počet obyvatel roste.

Francie je členskou zemí Severoatlantické aliance a je jedním ze zakládajících členů Evropské unie a OSN. Je členem skupiny G7 a dle údajů OECD je Francie 5. největší exportér výrobků na světě.

Francouzský průmysl je velice technologicky vyspělý, a to především díky vysokorychlostním vlakům TGV a letadlům Airbus. Je zde také velice rozvinutý automobilový průmysl. K nejproslulejším značkám patří Renault, Peugeot či Citroën.

Graf 10 - Vývoj počtu obyvatel ve Francii

Zdroj: vlastní zpracování dle The World Bank, 2022

4.2.1 Vývoj nezaměstnanosti

Francie se dlouhodobě potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti, a to již od roku 1970. V roce 2009 zasáhl Francii vrchol hospodářské recese a míra nezaměstnanosti se dostala na 9,5 %. V roce 2010 se hodnota zvýšila o 0,2 % na 9,7 %.

Rok 2013 přinesl opět zvýšení nezaměstnanosti a to na 10,3 %. V metropolitní Francii činila nezaměstnanost 9,9 %. O rok později nezaměstnanost klesla na 10,2 %. Francouzská vláda v únoru 2015 schválila hospodářské reformy, které měly podpořit ekonomický růst, ozdravit státní finance a přispět ke snížení nezaměstnanosti. To mělo vliv na následující vývoj nezaměstnanosti.

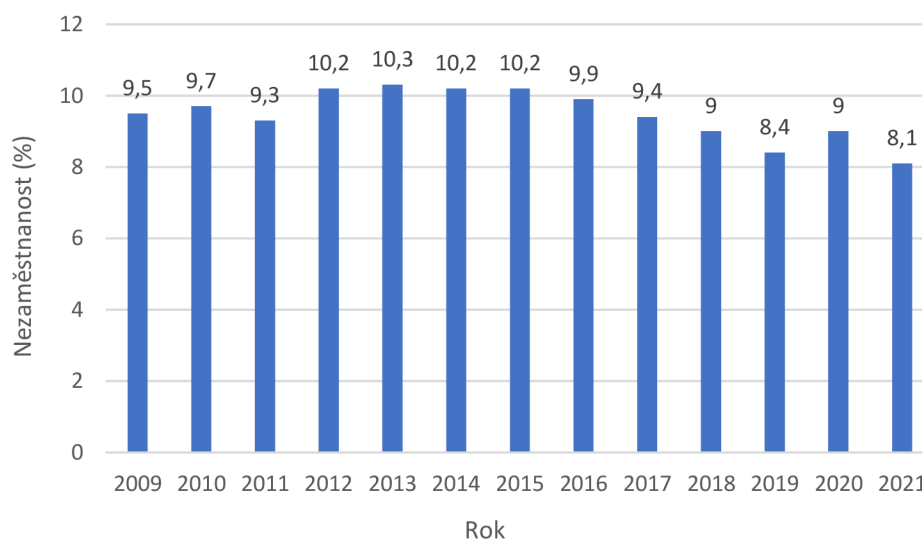
V roce 2016 činila nezaměstnanost ve Francii dle Francouzského statistického úřadu INSEE 9,9 %. Po letech se vrátila pod hranici 10 %. Počet dlouhodobě nezaměstnaných činil v prvním čtvrtletí roku 2016 1,231 milion osob. I přes postupné zlepšování stavu tamní ekonomiky se nezaměstnanost v průběhu let razantně nesnižovala. I přesto však měla klesající tendenci.

V roce 2019 došlo k výraznějšímu snížení nezaměstnanosti. Ve druhém čtvrtletí klesla nezaměstnanost na 8,4 % a činila tak nejnižší úroveň od konce roku 2008.

Rok 2020 přinesl opět zvýšení nezaměstnanosti. V prvním čtvrtletí roku 2020 nezaměstnanost sice klesla, ale již ve třetím čtvrtletí činila nezaměstnanost 9 %. Dle Statistického úřadu INSEE se situace vymykala normálům, neboť lidé si kvůli karanténním opatřením proti šíření koronaviru nemohli hledat práci.

Prezident Emmanuel Macron při nástupu do úřadu v roce 2017 slíbil, že nezaměstnanost sníží na 7 %. Mandát prezidentovi končí na konci roku 2022 a ve třetím čtvrtletí roku 2021 činila nezaměstnanost 8,1 %.

Graf 11 - Vývoj nezaměstnanosti ve Francii v letech 2009 až 2021

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2022

4.2.2 Nezaměstnanost dle pohlaví a dosaženého vzdělání

Vývoj nezaměstnanosti u mužů a žen se v průběhu let velice lišil. Před rokem 2008 byla dlouhodobě nezaměstnanost mužů nižší než u žen. Tak tomu však bylo do roku 2013, kde míra nezaměstnanosti žen činila 10,2 % a u mužů tomu bylo o 0,2 % více, tedy 10,4 %. Ženy se držely na nižších procentech nezaměstnanosti až do roku 2018, kde u mužů i žen činila nezaměstnanost rovných 9 %. Od tohoto roku nezaměstnanost u mužů i žen klesá, avšak ženy stále vykazují nižší míru nezaměstnanosti než muži.

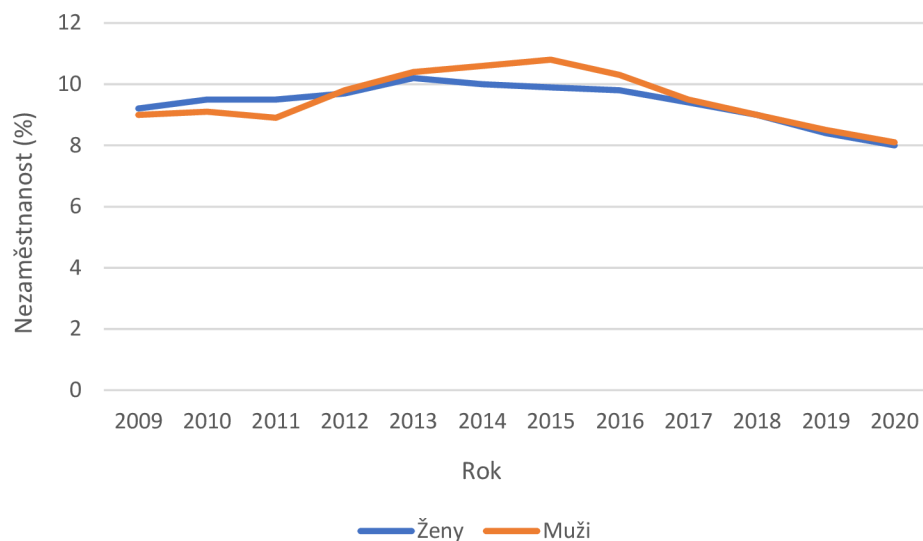
U žen postihuje nezaměstnanost nejčastěji mladé ženy ve věku 15-29 let s cizí státní příslušností (mimo EU). U nich činila nezaměstnanost v roce 2014 celých 33,1 %. U mužů se stejnými charakteristikami to bylo 27,4 %. Je tedy zřejmé, že pro cizince je uplatnění na trhu práce ve Francii velice obtížné.

Navzdory vyšší úrovni vzdělání zastávají ženy méně kvalifikované pozice než muži. V roce 2017 bylo mezi zaměstnanými ženami pouze 15 % vedoucích pracovníků, zatímco u zaměstnaných mužů to bylo 21 %. Práci na vyšších úrovních vykonávají muži především u profesí jakožto právníci, vedoucí pracovníci v administrativních, účetních a finančních službách, či jakožto vedoucí pracovníci v bankovníctví a pojišťovnictví. Naopak u žen je méně pravděpodobné, že některou z těchto vedoucích pozic budou zastávat.

Kromě úrovně kvalifikace mají ženy tendenci pracovat v jiných povoláních než muži. V roce 2015 pracovalo 45 % z nich v odvětvích veřejné správy, vzdělávání, zdravotnictví a sociální péči ve srovnání s pouhými 19 % mužů. Naopak 19 % mužů pracuje v průmyslu a 11 % ve stavebnictví, ve srovnání s pouhými 8 % a 1 % u žen.

Ačkoliv je zaměstnanost žen na trhu práce ve Francii velice vysoká, v roce 2014 byly mzdové příjmy zaměstnaných žen o 24 % nižší než u mužů. To je částečně způsobeno častější prací na částečný úvazek než u mužů. Mzdový rozdíl mezi muži a ženami se v průběhu let sice snižuje, avšak velice nepatrně.

Graf 12 - Vývoj nezaměstnanosti ve Francii dle pohlaví

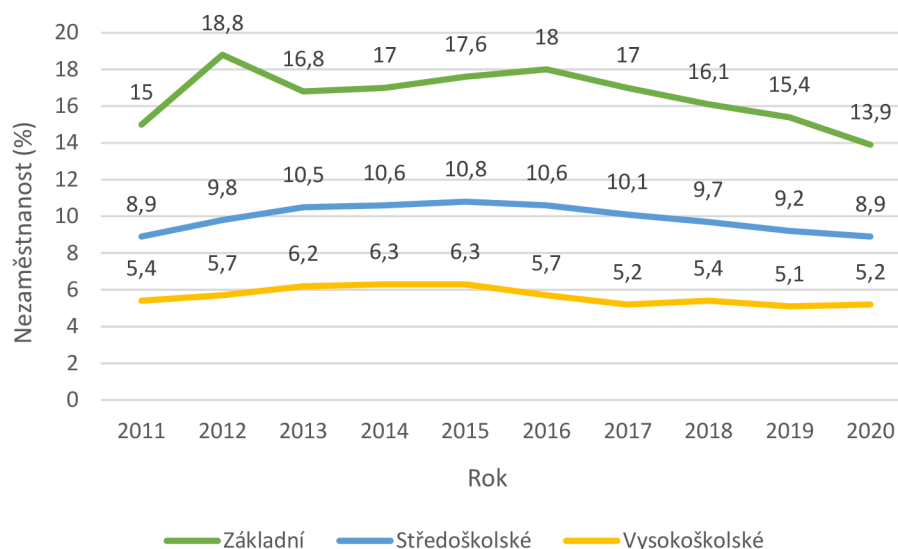
Zdroj: vlastní zpracování dle INSEE, 2022

Na grafu č. 13 lze pozorovat vývoj nezaměstnanosti dle nejvyššího dosaženého stupně vzdělání. Z grafu je čitelné, že s nejvyšší nezaměstnaností se potýkají lidé s pouhým základním stupněm vzdělání. Dle Eurostatu (2022) nezaměstnanost v této kategorii dosahovala nejvíce v roce 2012, kdy činila 18,8 %. Naopak s nejnižší nezaměstnaností se lidé se základním vzděláním potýkali v roce 2020, kdy činila 13,9 %.

Nejvíce uplatňováni jsou na trhu práce lidé s vysokoškolským vzděláním. U nich činila nezaměstnanost nejvíce procent v roce 2014 a 2015, a to 6,3 %. Naopak nejnižší nezaměstnanost byla v roce 2019, kdy dosahovala pouhých 5,1 %.

Pro obyvatele se základním vzděláním je obtížné nalézt na trhu práce uplatnění, neboť ve Francii je často diplom nadhodnocován na úkor zkušeností.

Graf 13 - Vývoj nezaměstnanosti ve Francii dle dosaženého stupně vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat (2021)

4.2.3 Vývoj HDP v letech 2009 až 2020

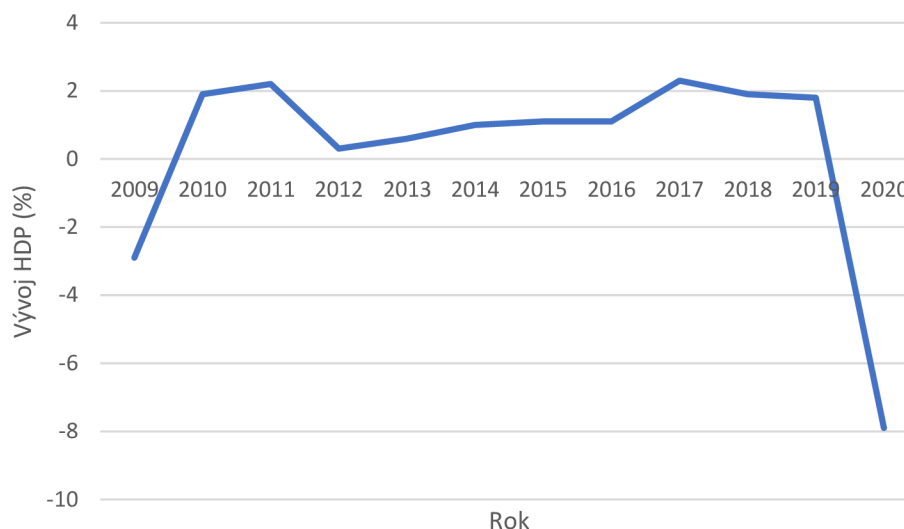
Hrubý domácí produkt ve Francii vypočítává a každé tři měsíce zveřejňuje Národní institut statistiky a ekonomických studií (INSEE).

Na podzim roku 2008 zasáhla světovou ekonomiku celosvětová hospodářská krize. V roce 2009 vstoupila Francie do recese a její HDP se snížil o 2,9 %. V následujících letech HDP rostl a to v průměru pouze o 0,3 % ročně. Nejvýše se hrubý domácí produkt ve Francii dostal na 2,3 %.

V následujících letech docházelo k pozvolnému růstu až do roku 2011, kdy došlo k nárůstu na 2 %. Ještě v tomto roce však došlo k omezení vládních výdajů, tudíž oživení po roce 2011 bylo mírnější.

V roce 2020 měla na vývoj HDP vliv krize. Po omezení volného pohybu osob způsobené pandemií Covid-19 klesl HDP o celých 6 %. Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2021 opět růst HDP zrychlil, a to o 3 %. K tomuto vývoji přispěla především konečná domácí poptávka, zejména výdaje na spotřebu domácností velmi silně zrychlily. Také export v tomto čtvrtletí zrychlil, zatímco import byl téměř stabilní. Zahraniční obchod zůstává výrazněji nižší než ve 4. čtvrtletí roku 2019, avšak jeho příspěvek k růstu HDP je v tomto čtvrtletí kladný.

Graf 14 - Vývoj HDP ve Francii v letech 2009 až 2020

Zdroj: vlastní zpracování dle INSEE (2021)

4.2.4 Politika zaměstnanosti ve Francii

Mezi hlavní cíle politiky zaměstnanosti ve Francii patří:

- odstranění překážek bránících účasti žen na pracovním životě, starších pracovníků a obecně nedostatečně zastoupených skupin;
- rozšíření poptávky po pracovní síle;
- celoživotní učení.

O snižování nezaměstnanosti se Francie snaží prostřednictvím plánů, které představila tamější vláda. Jsou jimi například:

I. Plán na snížení náborového napětí

Tento plán byl představen vládou 27. září 2021. Cílem tohoto plánu je školení zaměstnanců a uchazečů o zaměstnání, podpora profesních přechodů a rekvalifikace pracovníků (Cap Métiers, 2022).

II. Plán „Francie 2030“

Tento plán byl představen dne 12. října 2021. Klade si za cíl podpořit průmyslová a technologická odvětví. Cílem projektu je urychlit odbornou přípravu v nových

odvětvích a rozvíjet odbornou přípravu v nejmodernějších segmentech. Část investice bude přidělena na transformaci a modernizaci vzdělávacích nástrojů, které umožní zaměstnancům a mladým lidem připravit se na pracovní místa v daných odvětvích (Cap Métiers, 2022).

Pasivní politika zaměstnanosti

Cílem je snížení nezaměstnanosti změnou rozložení práce a učinění jí snesitelnější. Jedná se například o změnu počtu pracovních hodin pracovníků týdně, či snížení věku odchodu do důchodu. Primárním cílem je poskytovat sociální podporu v nezaměstnanosti ve formě kompenzací a podpor (Dares, 2022).

4.3 Komparace vývoje nezaměstnanosti ve Francii a Německu

Z již uvedených údajů je patrné, že se Spolková republika Německo i Francouzská republika potýkají s dlouhodobě vysokou mírou nezaměstnanosti. Francie se však oproti Německu nachází v první desítce zemí EU s nejvyšší mírou nezaměstnanosti.

Na grafu č. 15 lze pozorovat vývoj míry nezaměstnanosti obou zemí. Zatímco Německo nepřesáhlo za sledované období ani jedenkrát hranici 9 %, Francie oproti tomu dosahovala téměř v každém roce hranici minimálně 9 %. Výjimkou byly roky 2019 a 2021, kdy se míra nezaměstnanosti pohybovala pod touto hranou. Nejnižší míru nezaměstnanosti zaznamenala Francie v roce 2021 a Německo v roce 2019. I přes to je rozdíl mezi zeměmi v nejvyšší míře nezaměstnanosti 3,1 %. Naopak nejvyšší míru nezaměstnanosti zaznamenala Francie v roce 2013 a Německo v roce 2009.

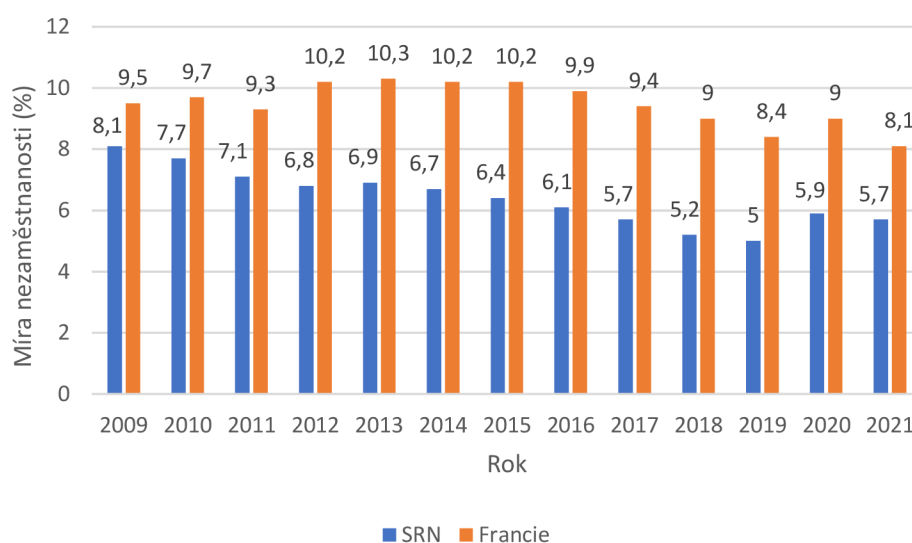
Příčiny tohoto velkého rozdílu v míře nezaměstnanosti závisí do značné míry na politické kultuře a způsobech, jak se každá země snaží vypořádat s nezaměstnaností.

Je zde třeba zvážit postoje Němců, které byly zděděny z podmínek po první světové válce. Versailleská smlouva zanechala Německo v obrovském zadlužení a inflace raketově vzrostla. V roce 1914 se německé franky vyměňovaly v poměru pěti franků za americký dolar. V roce 1923 byl směnný kurz jeden bilion marek za jeden dolar. Německo se nakonec z této extrémní hyperinflace vzpamatovalo, ale strach z inflace ovlivnil mnoho jejich ekonomických rozhodnutí. Tento strach jim bránil v riskantních investicích, a zatímco sousední Francie se snažila udržet svou ekonomiku pohromadě, Německo v průběhu let dokázalo svou ekonomiku posilovat (Britannica, 2021).

V Německu i Francii chybí na trhu práce kvalifikovaní pracovníci, kteří by obsazovali nabízené pracovní pozice, a to je jednou z hlavních příčin nezaměstnanosti v obou zemích. Na trhu práce mají potíže najít zaměstnání především ženy, starší lidé a absolventi, a to jak v Německu, tak Francii.

Jedním z rozdílů mezi oběma státy může být pružnější německá ekonomika. Aby Francie dokázala tzv. udržet krok s Německem, musí zlepšit svou schopnost přizpůsobovat se měnícím se okolnostem v zemi.

Graf 15 - Komparace vývoje nezaměstnanosti v SRN a Francii

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2022

4.4 Vliv pandemie Covid-19 na trh práce ve Francii a Německu

Pandemie Covid-19 vypukla v prosinci v roce 2019 v čínském Wu-chanu a v letech 2020 a 2021 zasáhla téměř celý svět. Koronakrizе měla vliv na světové ekonomiky, včetně Francie a Německa.

Ve Francii zaznamenali v první polovině roku 2020 ztrátu až 794 000 pracovních míst. Vyhláška ze dne 14. března 2020 o různých opatřeních souvisejících s bojem proti šíření viru zaznamenala uzavření mnoha podniků. Těmi nejvíce zasaženými podniky byly restaurace, kina, hotely či muzea, u kterých je typická krátkodobá smlouva. Celkem bylo zasaženo více než 1,8 milionu zaměstnanců a 330 000 osob samostatně výdělečně činných (Ducoudré, Madec, 2020).

V září roku 2020 vláda představila svůj plán obnovy, který se soustředí zejména na zvýšení zaměstnanosti na rok 2020-2022, a to ve výši přibližně 15 miliard eur. Zahrnut je zde například bonus za nábor mladých lidí či odbornou přípravu. Francouzská vláda odhaduje, že tato opatření by měla přispět k navýšení volných pracovních pozic až o 100 000 do roku 2022.

Také Německo zaznamenalo změny na trhu práce vlivem pandemie Covid-19. Nastala ztráta 526 000 pracovních míst a o práci přišlo více než milion lidí. Mnoho lidí však využívá tzv. zkrácené pracovní doby, což zamezilo výraznému nárustu nezaměstnanosti. Například v gastronomii pracovalo v dubnu roku 2020 až 93 % lidí na zkrácenou pracovní dobu, což znamenalo, že při nástupu koronakrize nepřišli o práci, avšak pouze nedostali celý plat (BPB, 2021). Nezaměstnanost v Německu se vlivem pandemie zvýšila, ale ne tak, jak se Německo na začátku pandemie obávalo.

V Německu i Francii však docházelo k masivnímu přesunu zaměstnanců z jednoho oboru do druhého. Nejvíce lidé odcházeli z oboru gastronomie, hotelnictví a cestovního ruchu, které byly pandemií nejvíce zasaženy.

5 Výsledky a diskuse

Na základě provedené analýzy je zřejmé, že obě sledované země se dlouhodobě potýkají s vysokou mírou nezaměstnanosti. Při komparaci těchto zemí lze však říci, že Francouzská republika je na tom oproti Německu podstatně hůře.

Obě země byly postihnuty ekonomickou krizí, která se projevila na vývoji nezaměstnanosti v roce 2009. V Německu dosahovala průměrná roční míra nezaměstnanosti 8,1 %, což je nejvíce za celé sledované období. Ve Francii činila míra nezaměstnanosti 9,5 %, tedy podstatně více než v Německu, avšak nebyl to nejvyšší nárůst za sledované období. S nejvyšší mírou nezaměstnanosti v Německu se potýkají Brémy, neboť zde žije převážná většina obyvatel s migračními kořeny. Naopak nejnižší nezaměstnanost pociťuje Bavorsko na východě země.

V roce 2013 činila nezaměstnanost ve Francii 10,3 % a tím se stala jednou z top zemí EU s nejvyšší mírou nezaměstnanosti. S tímto problémem se Francie nyní potýká dlouhodobě.

Při komparaci obou zemí z hlediska míry nezaměstnanosti dle pohlaví je patrné, že míra nezaměstnanosti u žen je průměrně nižší než u mužů. V Německu tomu tak bylo za celé sledované období, a to od roku 2011 do roku 2020. Příčinou těchto výsledků může být například to, že ženy na rodičovské dovolené nejsou evidovány jako nezaměstnané. Ve Francii je průměrná míra nezaměstnanosti žen průměrně nižší než u mužů, ale ve srovnání s Německem zde byly zjevné výkyvy v procentuálním vyjádření. Od roku 2009 do roku 2012 na tom z hlediska zaměstnanosti byli lépe muži. Naopak od roku 2012 do roku 2017 začala převládat nižší nezaměstnanost u žen. Od roku 2017 se obě pohlaví drží na podobné procentuální hranici.

I přes průměrně nižší nezaměstnanost žen se obě země potýkají s diskriminací na trhu práce v oblasti zaměstnávání a odměňování žen za práci. Na vedoucích pozicích jsou častěji zaměstnáváni muži a jejich příjmy bývají až o 24 % vyšší než u žen.

V oblasti uplatňování obyvatel na trhu práce z hlediska jejich nejvyššího dosaženého vzdělání, jsou na tom obě sledované země podobně. Lidé s vysokoškolským vzděláním se potýkají dlouhodobě s nízkou mírou nezaměstnanosti, naopak lidé s pouhým základním vzděláním mají největší problém najít uplatnění na trhu práce.

Vlivem ekonomické krize zaznamenalo Německo v roce 2009 výrazný pokles hrubého domácího produktu, a to o 5 %. Francie v tomto roce zaznamenala pokles o pouhých 2,9 %.

Ve Francii HDP v průběhu let pozvolně rostlo. Německo však zaznamenávalo větší výkyvy, a to převážně v roce 2011, kdy se HDP začalo snižovat a následující rok došlo k přerušení snažení o obnovu výkonu německé ekonomiky. Následující roky byla německá ekonomika charakteristická pevným a stabilním hospodářským růstem.

V roce 2016 zaznamenaly obě země nárůst HDP, přičemž Německo nejvíce získávalo z narůstající soukromé spotřeby a nárůstu státních výdajů.

Výrazný pokles HDP nastal v obou zemích v roce 2020, kdy se začaly projevovat dopady onemocnění Covid-19 na celosvětové ekonomiky. Německo přišlo vlivem krize o 526 000 pracovních pozic, a ještě o něco hůře na tom byla v roce 2020 Francie, která přišla o 794 000 pracovních míst. Dopad pandemie na hospodářskou kondici nejen Německa a Francie, ale také celé EU je velice patrný. Státní výdaje na pomoc firemnímu sektoru i zaměstnancům jsou enormní. Situace se nicméně postupně zlepšuje a ekonomická kondice všech evropských zemí se vrací do dob před pandemií Covid-19.

6 Závěr

Tématem mé bakalářské práce byla nezaměstnanost ve vybraných zemích Evropské unie, a to konkrétně ve Spolkové republice Německo a Francouzské republice. Cílem práce bylo analyzovat strukturu a vývoj nezaměstnanosti ve vybraných zemích a pomocí komparativní analýzy následně získaná data o jednotlivých zemích porovnat.

První část bakalářské práce byla zaměřena na teorii v oblasti nezaměstnanosti. Byly zde definovány základní makroekonomické pojmy týkající se nezaměstnanosti, jakožto hrubý domácí produkt, inflace či trh práce, kde se střetává nabídka s poptávkou. Následně byl vymezen pojem nezaměstnanost, její druhy, příčiny, důsledky. V této části práce bylo také definováno, které skupiny lidí spadají do tzv. rizikové skupiny pro něž je obtížné najít uplatnění na trhu práce. Do této skupiny lze zařadit například mladé lidi, především čerstvé absolventy, dále naopak starší obyvatelé, ženy či osoby se zdravotním postižením. Data pro teoretickou část byla čerpána především z odborné literatury a internetových zdrojů.

V praktické části práce byly nejdříve představeny vybrané státy. Následně byl v obou státech porovnáván vývoj nezaměstnanosti, a to od roku 2009 do roku 2021. Obě země se dlouhodobě potýkají s nezaměstnaností, avšak při analýze získaných dat o vývoji nezaměstnanosti v daných zemích bylo zjištěno, že průměrná nezaměstnanost v Německu se od roku 2009 do roku 2021 pohybovala na průměru 6,4 %. Naopak průměrná nezaměstnanost ve Francii od roku 2009 do roku 2021 činila téměř 9,5 %. Z výsledků zkoumání daných dat lze konstatovat, že míra nezaměstnanosti v Německu se pohybuje dlouhodobě na nižší hranici, než je tomu ve Francii.

V případě Spolkové republiky Německo byla dále zkoumána nezaměstnanost v jednotlivých spolkových zemích. Z dat k prosinci roku 2021 bylo zjištěno, že s nejvyšší nezaměstnaností se potýkají Brémy na západě Německa a hned v závěsu stojí hlavní město Berlín. Hlavní příčinou vysoké nezaměstnanosti je nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Naopak s nejnižší nezaměstnaností se potýká Bavorsko, a to především díky rozvinutému automobilovému a elektrotechnickému průmyslu, které lákají nové kvalifikované pracovníky.

Následovala analýza nezaměstnanosti z hlediska pohlaví. Z této analýzy bylo zjištěno, že se míra nezaměstnanosti u žen drží v průměru v nižších hodnotách nežli u mužů. V Německu tomu tak bylo za celé sledované období, a to od roku 2011 do roku 2020. Příčinou těchto výsledků může být například to, že ženy na rodičovské dovolené či pečující

o příbuzného nejsou evidovány jako nezaměstnané. Ve Francii byla průměrná míra nezaměstnanosti žen průměrně nižší než u mužů, ale ve srovnání s Německem zde byly zjevné výkyvy v procentuálním vyjádření. Od roku 2009 do roku 2012 na tom z hlediska zaměstnanosti byli lépe muži. Naopak od roku 2012 do roku 2017 začala převládat nižší nezaměstnanost u žen. Od roku 2017 se obě pohlaví drží na podobné procentuální hranici. I přesto, že čísla hovoří ve prospěch žen, obě země se potýkají s diskriminací v oblasti odměňování žen za práci. Ženská pracovní síla je stále považována za podřadnější ve srovnání s tou mužskou. Muži bývají častěji dosazováni na vedoucí pozice a jejich platy bývají až o 24 % vyšší, než u žen.

Dále byl zkoumán vývoj nezaměstnanosti ve Francii i Německu z hlediska nejvyššího dosaženého stupně vzdělání. Z analýzy dat bylo patrné, že v obou státech se s nejvyšší mírou nezaměstnanosti potýkají lidé se základním vzděláním. Naopak lidé s vysokoškolským vzděláním jsou na trhu práce ve Francii i Německu uplatňováni a jejich míra nezaměstnanosti je minimální.

Dalším zkoumaným makroekonomickým ukazatelem byl vývoj hrubého domácího produktu. Německo vlivem ekonomické krize zaznamenalo v roce 2009 výrazný pokles HDP, a to o 5 %. Francie ve stejném roce zaznamenala pokles o pouhých 2,9 %. Hrubý domácí produkt ve Francii v průběhu let pozvolně rostl. Německo oproti tomu zaznamenávalo větší výkyvy. V roce 2016 však zaznamenaly obě země nárůst HDP, přičemž Německo nejvíce těžilo z narůstající soukromé spotřeby a dobrého stavu světového hospodářství.

Zlomový byl pro obě sledované země rok 2020, kdy nastal pokles HDP v důsledku pandemie Covid-19, která měla vliv na celosvětové ekonomiky. V poslední kapitole praktické části byly popsány důsledky této pandemie. Německo přišlo vlivem krize o 526 000 pracovních pozic, a ještě o něco hůře na tom byla v roce 2020 Francie, která přišla o 794 000 pracovních míst. Dopad pandemie na hospodářskou kondici nejen Německa a Francie, ale také celé EU je velice patrný. Státní výdaje na pomoc firemnímu sektoru i zaměstnancům jsou enormní. Situace se nicméně postupně zlepšuje a ekonomická kondice všech evropských zemí se vrací do dob před pandemií Covid-19.

7 Seznam použitých zdrojů

Literatura

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. *Makroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

EUROPEAN COMMISSION: *Employment and labor market in central European countries*, Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002. 64 s. ISSN 1609-61266.

FEJFAROVÁ, Martina a Marie HORALÍKOVÁ. *Řízení lidských zdrojů*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2018. ISBN 978-80-213-2842-6.

JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 80-707-9635-9.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0251-8.

JUREČKA, Václav. *Mikroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2018. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0146-7.

KACZOR, Pavel. *Trh práce, pracovní migrace a politika zaměstnanosti ČR po roce 2011*. Praha: Oeconomica, 2013. ISBN 978-80-245-1930-2.

KNOLL, Oto. *Druhy nezaměstnanosti a příčiny jejich vzniku*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 1993.

LIPOVSKÁ, Hana. *Moderní ekonomie: jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0120-7.

LISÝ, Ján. *Výkonnosť ekonomiky a ekonomický rast*. 2., preprac. a dopl. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2005, 132 s. ISBN 8080780358.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-08-3.

PALÍŠKOVÁ, Marcela. *Trh práce v Evropské unii: historický vývoj, aktuální trendy a perspektivy*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-270-0.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ. *Nezaměstnanost*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4282-3.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. Psyché (Grada). ISBN 8024790068.

TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3.

Internetové zdroje

Bundesagentur für Arbeit [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z:

<https://www.arbeitsagentur.de/>

Co to je Hrubý domácí produkt?. *Finance.cz* [online]. [cit. 2021-09-22]. Dostupné z: [Co to je hrubý domácí produkt \(HDP, GDP\) - Finance.cz](#)

Corona-Krise: Was sind die Folgen für den Arbeitsmarkt? | bpb.de. *Startseite | bpb.de* [online]. Copyright © Adrian Engel [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/themen/gesundheit/coronavirus/309895/corona-krise-was-sind-die-folgen-fuer-den-arbeitsmarkt/>

Česká škola: Petr Kolman: Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti. *Česká škola* [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/2007/08/petr-kolman-aktivni-pasivni-politika.html>

Ducoudré B., Madec P. *Évaluation au 6 mai 2020 de l'impact économique de la pandémie de COVID-19 et des mesures de confinement sur le marché du travail en France* [online]. Copyright © OFCE Policy brief [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://www.ofce.sciences-po.fr/pdf/pbrief/2020/OFCEpbrief67.pdf>

Germany - Modern economic history: from partition to reunification | Britannica. *Encyclopedia Britannica* | Britannica [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Germany/Modern-economic-history-from-partition-to-reunification>

Hrubý domácí produkt (HDP) - Metodika. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad - ČSÚ* [online]. 2021 [cit. 2021-09-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-

Insee – Institut national de la statistique et des études économiques | Insee. [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://www.insee.fr/fr/accueil>

La Politique nationale pour l'emploi. *Cap métiers - Au service des opérateurs de l'emploi et la formation en Nouvelle Aquitaine* [online]. Copyright © Agence Régionale pour l [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://www.cap-metiers.pro/pages/136/Politique-nationale-pour-emploi.aspx>

Le taux de chômage selon le diplôme et l'âge. *Observatoire des inégalités* [online]. Copyright © Observatoire des inégalités [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: https://www.inegalites.fr/Le-taux-de-chomage-selon-le-diplome-et-l-age?id_theme=16

Les inégalités professionnelles entre femmes et hommes | DARES. *Accueil* | Dares [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://dares.travail-emploi.gouv.fr/publications/les-inegalites-professionnelles-entre-femmes-et-hommes>

Německo. *Redirecting to /select-language?destination=/node/1* [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/germany_cs

Politiques de l'emploi | DARES. *Accueil | Dares* [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://dares.travail-emploi.gouv.fr/politiques-de-lemploi-et-formation-professionnelle/politiques-de-lemploi>

Sozialgesetzbuch III – Arbeitsförderung [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_3/

Supply and demand | Definition, Example, & Graph | Britannica. *Encyclopedia Britannica* | *Britannica* [online]. Copyright © Artisticco [cit. 11.03.2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/supply-and-demand>

World Bank Group - International Development, Poverty, & Sustainability. [online]. Copyright © Abbas Farzami [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/home>